...ЛБЭРИЛЭГШЫН ҮСХЭЛ

...промышленна предприятинуудай, колхоз, ...транспортын болон барилгын, ажаһуу... хангадаг албанай ажалшадай ...бэелүүлхын тула яһала оролдолго гар... оной түрүүшын кварталай дүнгүүдһээ эли ... Промышленность бүхы дээрээ продукци ... түсэбөө дүүргээ, ажалай бүтээсые дээ... олонхи коллективүүдтэ амжалтатай бэелүү... ажахыда үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхэ, ...малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, нарай малаа ...гүйгөөр түлжүүлхэ зорилгонууд ажахынуудай ...низацинуудай саг үргэлжын анхаралда бай... фермэнүүд кварталайнгаа түсэб үлүүлэн ... бүхэнэй урда табигдаһан эдэ зорилго... хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшын үүргэ, тэрэнэй ... хэрэгээ гүнзэгыгөөр мэдэлгэ, хүн зонние ...жүүлхэ шадабари онсо удха шанартай. ...хүтэлбэрилэгшэ хүн партиин политикые ...бэелүүлхын, коллективэйнгээ амжалта хангахын ... хэрэгүүдые хүмүүжүүлгын хүдэлмэритэй ...гөөр шиидхэхэ ёһотой, эрхим мэргэжэлтэ, ...тэй хүн байхаһаа гадна ушар ёһо мэдэ...жүүлэгшэ байха гэһэн эрилтэ партимнай та... партиин ЦК-гай февралиин Пленум дээ... заагдаһан байна.

...комитедүүдтэ ажахые эрхилхэ ябадал нэн тү... байгаа хүнүүдтэй ажал ябуулха хэрэг ... нүхэр К. У. Черненко тэмдэглээ һэн.

...ажалша коллективүүдтэ эдэ үндэр эрил...дадаг, гүрэнэй, партиин, зоной хэрэгтэ бү..., хүсэл эрмэлзэлээ зорюулдаг хүнүүд ...Эдэнэр сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө түлөө, ... дүнгүүд, хубиинь хэрэгүүд тухай сэдьхэ...тэйгээр ажалладаг байха юм. Хяагтын ...-Адагай һү һаалиин фермые даагшаар ... Черняева найман жэл хүдэлжэ байнхай. ... тус фермэдэ залуушуул олоор ерэжэ, комсомол-залуушуулай гэжэ нэрэтэй болонхой. ... оной дүнгөөр Хираанай-Адагай фермын ... соохи 27 фермэнүүдэй дунда илагшадай ..., 4200 центнер һү гүрэндэ тушааха түсэбтэй ... центнер тушаагаа. Үнеэн бүхэнһөө дунда ... килограмм һү һааһан байба. Энэнь районой ... зэргын дүнгүүдһээ 501 килограммаар ... Ажахынгаа фермэнүүдэй дунда ходо тү... энэ коллектив совхозойнгоо гүрэндэ һү ... жэлэй түсэб 120 процент дүүргэхэ ... хубитаяа оруулһан байха юм.

...алис мүрысөөн һайнаар эмхид... бүхэнэй ажалай дүнгүүд үдэр бүри ... дансануудай дээрэ бэшэгдэжэ, коллективэй гэ... тушаа хөөрэлдөөнэй эхин болоно үгэдэг. ... февраль һарын дүнгүүдээр тус фермын һаа... түсэбөө 116,7 процент, гүрэндэ худалдаха ... процент дүүргээ. Тушаагдаһан һүнэйнь 97 ... сортын гэжэ сэгнэгдээ. Эдэ дүнгүүдыень ... райком, райсоведэй гүйсэдком үндэрөөр ... грамота мүнгэн шантайгаар барюулаа ... һайн һайхан хэрэгүүдтэ фермые даагша, за... хүмүүжүүлэгшэ коммунист К. Ф. Черня... сэгнэшэгүй ехэ.

... сагта бригадна подрядай гуримаар ..., бригадирай, звеное даагшын үүргэ илан... Тэдэнэр нэн түрүүн ушар ёһо, экономико ... ухаатай, хүн зонние дахуулха шадабари....

... районой Онохойн модоной-промышленна ... хүндэтэй болоһон дунда зиндаагай хү... үсөөн бэшэ. Тус комбинадта өөһэдын «мил... юм. Модо хэмжүүрлэн тайраха, багсалха ... Иван Ильич Кузнецовой хүтэлбэрил... бригада табан жэлэй туршада түсэбөө ..., миллион гаран кубометр модо оронной хэ... зорилготой.

... имэ ехэ амжалта түйлагдаха байнаб! Бригада ...цов ямар тиимэ онсо нюусатай гээшэб! Мил... модо хэмжүүрлэн тайража, багсалжа тушаа... бригадада эсэсэй дүн бэшэ, жэл бүри 200 ... модо бэлэн болгохо даабаряа 10—15 мян... дээшэлүүлнэ. Үнэхөөрөө, хүнэй арга бо... гэжэ һанахаар лэ. Партиин Загарайн ... гэшүүн, һаял гүша гаража ябаһан залуу ... Иван Кузнецовой хүтэлбэрилдэг коллектив ... зохёохы арга боломжонуудые дүүрэнээр ... гэшүүн бүхэнэй хубиин харюусалгые ... бригадна подрядай һайн талануудые зүбөөр ... үндэр дүнгүүдые түйлана. Шэн габьяата ... районойнгоо Хүндэлэлэй самбарта нэрээ ... И. Кузнецов бригадынгаа гэшүүдтэ ажалайн... улам дээшэлүүлхэ тухай бодомжолхо, тоолохо, ... түсэб абаха тухай эли тодоор хөөрэдэг, ... бусад бригадануудые уряалжа, ... бодолоор, дүршэл шадабаряар хубаалдадаг

... республика доторнай ниитын үйлэдбэ..., хүн зонние дахуулха бэлиг шадабаритай ... олошорно.

... «Теплоприбор» заводой директор В. Б. Ни... комбинадай директор. Социалис Ажа... К. П. Альцман, Зэдын вольфрам-молибденэй директор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат ..., Хоринн районой Үдын совхозой директор ... болон бусад ажалшадай дунда эмхид... хүдэлмэри ябуулжа шададагаараа мэ.... Тэдэнэр коллектив доторoo ёһотой үндэр ... байдал зохёохотойгоо хамта хүн бүхэнэй ..., салин хүлһэн, гэр байра тухайнь бодом... ажабайдал тухай асуудалнуудые ..., коммунистнуудай үмэнэ табидаг, бүхы ... эрхилхэдээ, партийна организацидаа ... туһаламжаар зүб шиидхэбэри абажа, ... хүндэтэйшье болодог.

... түмэр замай барилга дээрэ ажабайдалай ... байгаа залуу бригадирнууд Александр Бон... Бритиков, Лев Бороев, Михаил Кокорин бо... замайнгаа эхиндэ Социалис Ажалай ... Ходаковскиин, нүхэд В. А. Бессоловой, Б. З. ... болон бусадай жэшээ халан абажа байдаг.

... хүтэлбэрилэгшэдтэй коллективүүдтэ ажалай жу... зон эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхые оролдо..., ниитэ хэрэгэй түлөө һанаагаа зободог.

... ямаршье коллективэй хүтэлбэрилэгшэ байгаа ... эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ баяжуулха, али... шиидхэхэдээ, ниитын, гүрэнэй аша туһые ба... даабаринуудые саг болзортонь шиидхэл... уялгатай. Хүн зондоо хүндэтэйгөөр хандаха, ... таарамжатай ажал хүдэлмэридэ хубаарилан ... эсэсэй дүнгүүд тухай эрилтэ табиха зэргэтэй. ... баримталагдаагүй ушарта элдэб дутагдал... эндүүнүүдшье гарадаг гээшэ. Заримдаа нүхэ... партийна организациингаа этигэл найдабарие ..., даалгагдаһан коллективэйнгээ ажал ... һайнаар хангаагүй хүтэлбэрилэгшэд ушардаг. ... областной 32-дохи партийна конференци дээрэ ... гэгдэһэн юм.

... хүтэлбэрилэгшын үүргые улам дээшэлүүлхэ, үүсхэл орол...лхэ талаар партийна комитедүүд саг үргэлжэ ... уялгатай.

...ЫН ШЭНЖЭЛГЭНҮҮДЭЙ ТАБАДАХИ ҮДЭР

... ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. Космонавтнууд Леонид Ки... Соловьев, Олег Атьков, ..., Геннадий Стрекалов ... Шарма «Салют-7» гэжэ ... научна станци дээрэ хам... хүдэлмэрние үргэлжэлүүлһээр.

... ошоһон экспедициин ... гэжэ туршалгын прог... физическэ үшөө нэгэ шэн... Апрелиин 9-дэ гүйхэн га... болон газтай районуудые ... зорилготойгоор Андаманска... аралнуудай оршон тойрон... абаһан, Индостан гэжэ хахад аралай түбэй хубидахи ойто нютагуудые, таримал модотой газарнуудые шэнжэлһэн, Ганг мүрэнэй оршон тойронхи гидромелиоративна түхеэрэлгэнүүдые шэнжэлһэн байгаа.

Медицинскэ шэнжэлгэнүүдэй программатай зохилдуулагдажа, үдэһөө хойшо космонавтнуудай зүрхэ-һудалые шалгаһан, дэгдэн хөөрэлгын хүнэй бэе махабадта ямараар нүлөөлдэгые шэнжэлһэн байха юм.

«Салют-7» «Союз Т-10» — ««Союз Т-11» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын комплекс һайнаар ниидэнэ. Космонавтнуудай бэе махабад һайн, эбтэй эетэйгээр хүдэлнэ.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 84 (16607) | 1984 оной апрелиин 11, среда | Сэн 3 мүнгэн.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленум 1984 оной апрелиин 10-да болобо.

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессие үнгэргэлгэтэй холбоотой эмхидхэлэй болон бусад асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой дурадхалнуудые Пленум хаража үзөөд, һайшааба.

Удаань юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд тухай асуудалые Пленум зүбшэн хэлсээ. КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр **М. В. Зимянин** тус асуудалаар элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ нүхэд — Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **И. Б. Усманходжаев**, КПСС-эй Красноярска крайкомой нэгэдэхи секретарь **П. С. Федирко**, КПСС-эй Московско горкомой хоёрдохи секретарь **Р. Ф. Дементьева**, СССР-эй Наукануудай академиин президент **А. П. Александров**, Социалис Ажалай Герой, Харьковай «Завод имени Малышева» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй токарь **В. А. Петров** хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр **К. У. Черненко** Пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

«Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай», «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд тухай» тогтоолнуудые Пленум баталан абаа.

Нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ ба Пленумэй тогтоолнууд хэблэлдэ толилогдохо.

Энээгээр КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдэлмэреэ түгэсхэбэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомуудай секретарьнарай, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлөэрилэгшэдэй зүблөөн апрелиин 9-дэ КПСС-эй Центральна Комитедтэ болобо. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) ба февралиин (1984 он) Пленумүүдэй эрилтэнүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соохи захяа заабаринуудай, тобшололнуудай үндэһөөр 1984 ондо капитальна барилгын түсэбүүдые дүүргэлгые хангаха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих элидхэл хэбэ.

1983 ондо капитальна барилгада зарим тэды һайн үрэ дүнгүүд түйлагдаа гэжэ зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ. Урда жэлэйхитэйнь сасуулхада, гол фонднуудые ашаглалгада оруулалга дээшэлһэн, нормоһоо гадуур дүүргэгдээгүй барилгын хэмжээн хороогдоһон байна. Хэдэн зуугаад томо ехэ промышленна предприятинууд, агропромышленна комплексын объектнүүд ашаглалгада оруулагдаа, гэр байрын ба соёлой-ажаһуудалай барилгын ехэ программа бэелүүлэгдээ.

Гэбэшье арадай ажахын энэ шухала һалбариин ажал хэрэгүүд үшөөл хангалтагүй байна. Олонхи подрядна министерствэнүүд түсэбүүдээ дүүргэнэгүй. предприятинууд болон объектнүүдые харагдаһан болзортоньашаглалгада оруулнагүй.

1984 ондо түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын хүсэнүүдые, машина бүтээлгын һалбаринуудые, хара ба үнгэтэ металлургиие, химическэ промышленностиие, агропромышленна комплексын һалбаринуудые, транспортые, хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа гаргадаг предприятинуудые, мүн байрын гэрнүүдые, һургуулинуудые, больницануудые, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые, коммунально-ажаһуудалай объектнүүдые үргэдхэхэ талаар ехэ зорилгонууд шиидхэгдэхэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Жэлэй эхинһээ хойшо тохёолдоһон гээгдэлые усадхаха, 1984 оной ба бүхы табан жэлэй капитальна барилгын түсэбүүдые дүүргэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн нүлөө ехэтэй нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень министерствэнүүд болон албан зургаануудай, партийна ба совет органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал хандуулагдаһан байна.

Ашаглалгада оруулагдаха шухала барилгануудта хүсэ шадалаа, мүнгэ зөөриеэ элсүүлхэ, үргэн ехэ барилгын программа бэелүүлжэ байһан нютагуудай хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ гээшэ подрядна министерствэнүүдэй, нютагай зургаануудай түбхын түрүүшын зорилго болоно.

Барилгын үйлэдбэрие, ажалай эмхидхэлые үндэһөөрнь һайжаруулха, ажалай сагай гээлтые усадхаха, барилгын техникэ, материальна нөөсэнүүдые хэрэглэлгэдэ ёһотой гурим сахиха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Барилгануудые бүридүүлгын, материально-техническэ талаарнь хангалгын асуудалнуудые богони болзор соо шиидхэхэ гэһэн зорилго СССР-эй Госпланай, СССР-эй Госснабай министерствэнүүд болон албан зургаануудай урда табигданхай. Захил хэһэн министерствэнүүд проектно-сметын һайн шанартай документацаар барилгые саг сооньхангаха, мүнгэ һомолхо, мүн ашаглалгын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ёһотой. Технологическа түхеэрэлгэнүүдые, приборнуудые һайн шанартайгаар, бата бэхеэр бүтээжэ эльгээхын түлөө машина бүтээлгын индустриин предприятинуудай харюусалгые, журамые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Барилгын эмхинүүдэй коллективүүдтэ эмхидхэлэй ба политическо-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээе, үрэ дүнгые дээшэлүүлхыень, үйлэдбэриин тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэтэй, ажалай ба гүйсэдхэлэй журамые бэхижүүлгэтэй тэрэниие нягтаар холбохыень партийна комитедүүдтэ дурадхагдаа. Хүдэлмэришэдэй ажаллаха арга боломжые, һуудал байдалые һайжаруулхын, тэдэнэй мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхын, тогтууритай коллективүүдые байгуулхын түлөө барилгануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтые дээшэлүүлхэ.

Капитальна барилгын түсэбүүдые дүүргэлгые хангаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгын үедэ зүблөөндэ хабаадагшад бэелүүлжэ байһан хэмжээнүүд тухайдаа элидхээ, энэ хэрэгтэ ушаржа байһан дутуу дундануудые усадхаха талаар шэглүүлэгдэһэн шүүмжэлхы хэдэн ажаглалтануудые хээ, дурадхалнуудые оруулаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар М. С. Горбачев, Г. В. Романов, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков болон бусад зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

ХАМТЫН ПОДРЯДАЙ ЗВЕНО

Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хамтын подрядаар хүдэлжэ эхилһэн звенонууд бии. Агроном Георгий Герасимович Калашниковай хүтэлбэрилдэг звенодо табан самосвал, бульдозер, наг шэбхэ ашадаг нэгэ экскаватор үгтэнхэй.

Никольск тосхонһоо хойшо, табан модоной газарта, Шэнэ Увал гэжэ тарялангай 230 гектар газар нэмжын харагдана. Эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, табан самосвал наг шэбхэ эндэ тэндэ буулгажа байба. Механизаторнууд бүхыдөө 7200 тонно наг шэбхэ тарялан болон нуга сабшалан дээрэ мүнөө гаргаад байна.

Габшагай гурбан һарын түрүүшын үдэрһөө самосвалай жолоошод Леонид Брылев, Владимир Шамарин, Павел Кравцов, Виктор Варфоломеев, бульдозерист Николай Шайдуров гэгшэд онсо шалгаржа хүдэлнэ.

— Мүнөө жэлэй хабар ехэ хүйтэн. Урда жэлнүүдтэ апрель соо тарялан болон нуга сабшалангаа түлэг уһалжа байдаг һэмди.

Луговодууд энэ жэлдэ үндэр ургаса абахын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Посхоод бариха 2500 һургааг отологдоо. Хамтын подрядай гуримда ороһон звенонууд бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар, саг сооньбүтээхые оролдоно, — гээд колхозой ахамад агроном Михаил Наумович Третьяков хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: звеное даагша Георгий Герасимович Калашников; Шэнэ Увал гэжэ тарялан дээрэ наг шэбхэ гаргагдана.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ АМЖАЛТА

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Дондоб Ангадаевич Тыхеев түрүүтэй хонидой комплексынхид хурьга абалгые түгэсхэхэ дүтэлэнхэй. Мүнөө эндэ 600 гаран хурьга һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэйнгээ социалис уялга үлүүлэн дүүргэхын тула оролдон ажаллажа байһан бригадын гэшүүд Сэсэг Галсановна Тыхеева, залуу хонишон, КПСС-эй гэшүүн Александр Тыхеев, хурьга абагшад Дондоб Нимаев, Түмэн Бухеев гэгшэд һайнаар хүдэлнэ. Дүшөөд жэлэй туршада хонишоноор хүдэлһэн Дондоб Ангадаевич Тыхеев ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ ажалдаа бэрхэ, харюусалга ехэтэйгээр хандадаг хүн, «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Хонишодой коллектив Харганада байрладаг юм. Тэжээлынь һайн, хонидынь тобир тарганууд. Эршэтэйгээр хүдэлжэ байһан энэ коллективэйхидэй үбэлжэлгээ амжалтатайгаар түгэсхэхэнь лабтай.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭНХЭЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ зуутанай зэргэдэ батаар һууриня эзэлһэн Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой үнинэй дүршэлтэй хонишон Дыжид-Ханда Эрдынеевна Шойсороновагай даадаг бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, гарза хоролтогүй түлжүүлжэ байһанаа баяртайгаар мэдээсэбэ. Дурсагдагша коллектив үбэлжэлгэдөө, илангаяа түл абалгада эртээнһээ һайнаар бэлдэһэн юм. Бүхы байраяа дулаалаад, тэжээл хэхэ хобоо, хобтонуудаа, хаамагуудаа заһабарилһан, хурьгадайнгаа байра сэбэрлэһэн, хатааһан байна. Мүн ветеринарна аптечкэ бэлдэһэн, үбһэ тэжээлээ хүсэд хүрэхөөр газаагаа асаруулһан байха юм.

Эндэ хурьгашанаар ажаллаха хүнүүд эртүүр томилогдожо, түл абалгадаа эдэбхитэйгээр бэлдэһэн гээшэ.

Мүнөө эндэхи бригадын коллектив абтаһан хурьгадаа һайнаар харууһалжа, гарза хоролтогүйгөөр ногоон дээрэ гаргахын түлөө бүхы шадабари мэргэжэлээ гарган ажаллана.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ХЭДЭН МЯНГААР ҮЛҮҮЛБЭ

Захааминай районой малшад гүрэндэ мяха, һү тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэлэй түрүүшын кварталда 5500 центнер мяхан тушаагдахаар түсэблэгдэһэн һаа, районой ажахынууд хамта дээрээ 5829 центнер мяха гүрэндэ худалдаа. Санагын, Хамниин, Дүтэлүүрэй, Енгорбойн, Цахирай совхозуудай мал ажалай хүдэлмэришэд энэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһан байха юм. Жэшээнь, Санагын совхозойхид 1203 центнер мяха гүрэндөө худалдажа, түсэб даабаряа 130 процент дүүргэһэн алдартай.

Михайловкын, Дүтэлүүрэй, Цакирай, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозууд һү тушааха түсэбөө уридшалан бэелүүлһэн байна.

Л. СЕНГЕЕВ,
Захааминай райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин зоотехник.

ГУРБАН ЗУУТАН ТОДОРОНХОЙ

Байгша ондо эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа, нооһо ехээр хайшалха гэжэ дээшэлүүлэгдэһэн зорилго хараалһан Баргажанай районой Хилганын колхозой хонишод хонидой түл абаха хаһаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ байнад. Эдэ үдэрнүүдтэ олонхи бригадануудта хонидой хурьга абаха хаһа дүүрэнтэжэ байнхай. Һүүлэй дүнгүүдые согсолходо, колхозой бэрхэ хонишон, КПСС-эй гэшүүн, Буряадай комсомолой шангай лауреат Сергей Бадмаевич Сангадиевай, коммунист Шагдур Мунхоевич Раднаевай, мүн Фаяза Каримович Мифтаховай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригаданууд 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абанхай, гарза хоролтогүй түлжүүлнэ.

Түрүүшын гурбан зуутан — хонишодой бригадын гэшүүд мүнөө хурьгадаа һайнаар, зоотехническэ заабарииин ёһоор түлжүүлжэ, хабарай хагсуу харалган, хүйтэн һалхитай хаһые гэмгүй үнгэргэхөөр бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролдонод. Эдэнэр абтаһан хурьгадаа нөөсэлһэн, эгээл шэмэ шанартай тэжээлээрээ хооллуулжа, шэгнүүрыень нэмээхэһээ гадна май һарын хахадһаа эхэһээнь һалгаажа амяарлахаар бэлдэнэд.

Ц. ХОБРАКОВА.

КПСС-эй ЦК-гай ДЕКАБРИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

УРЬҺАЛАМЖА ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Мүнөө үедэ экономическа эрхэ нүхэсэлнүүдэй арга боломжонуудта, үрэ нүлөөндэ онсо анхарал хандуулагдадаг болоо. Хүтэлбэриин онол арганууды үргэлжэлдэнь нарижуулан һайжаруулха программа зохёон табиха, тус программа дотор үнэ сэнгэй бии болголгые, урьhаламжын-финансын гуримые оруулалсан, экономическа эрхэ нүхэсэлнүүд болон ажахы эрхилэлгые урмашуулгын онол арганудай үрэ нүлөөе дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараалагдаха ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленум заахан байха юм.

Нийтэ гүрэнэй урьhаламжын жасые хүтэлбэрилхэдэ, Гүрэнэй банк тэрэниие нийтын үйлэдбэриин эршэ түгэс ба тэгшэ таарууугаар хүгжөөлгын, ашаг үрыень дээшэлүүлгын, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхалхын ашаа тула тэрэнэй зорилгото хэрэглэдэг юм.

1983 ондо Госбанкын эмхи зургаанууд Буряадай АССР-эй арадай ажахыда дүн хамта 5 миллиард түхэриг, тэрэ тоодо промышленностьда 1 миллиард 782 миллион түхэригэй болони болзорой урьhаламжа үгэhэн байгаа. Энэнь промышленностиин үйлэдбэрилhэн бүхы продукциин үнэ сэнтэй адли юм. Хүдөө ажахыда 562 миллион түхэригэй урьhаламжа үгтөө. Хүдөө ажахын бүхы продукци 380 миллион түхэригэй болоо hэн. Эд бараанай эрьесын 1 миллиард 186 мянган түхэриг болоод байхада, худалдаа наймаанда 2 миллиард 166 миллион түхэригэй урьhаламжа үгтөө.

Нёдондо жэлдэ хүдөө ажахыда, мүн тэрэшэлэн нормативноёор продукци үйлэдбэрилдэг болонhон промышленностьда урьhаламжын мүнгэнэй үлүү үрэ хангагдаа. Гэбэшье республика дотор урьhаламжые харилсаануудтахи дутуу дундануудhаа хүсэд үшөөл дабагдаагүй байгаа. Арадай ажахын зарим hалбаринуудта — ой модоной, загаhанай, буд нэхэлгын, кондитерскэ промышленностьда, хүн зонние ажаhуудалай талаар хангалгада ба худалдаа наймаанда үйлэдбэрилэгдэhэн продукциин хэмжээнэй ургалтатай сасуулха болоо hаа, үгтэдэг урьhаламжын хэмжээн үлүүсэ ехэ байна. Ажахын хэрэгүүдтэ, ажахын тоосоое хүгжөөлгэдэ экономическа нүлөөгэй зэбсэг болгожо банк урьhаламжые хэрэглэдэг, нэгэдэлнүүдтэ, предприятинууд болон ажахын эмхинүүдтэ урьhаламжа үгэхэдөө, ажал ябуулгынь дүнгүүдые хараадаа абадаг юм.

Ажахын хүдэлмэриие бүри наринаар сэгнэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй заабаринуудые бэелүүлхэ зуураа, предприятинуудай ажал ябуулгые, мүн продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха даабаринуудые дүүргэлгэ, материальна нөөсэнүүдые гаргашалгын нормо сахилга, продукци худалдаха түсэбөө дүүргэлгэ гэхэ мэтын дүнгүүдые Госбанкын эмхи зургаанууд хиналта дороо абадаг болонхой. Ашаг үрэ түгэсөөр хүгжөөхэ хараа шэглэл, түсэбэй гурим бэхижүүлгэ ба ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдэй түлөө харюусалга гэхэ мэтэ урьhаламжа үгэхэдэ баhал хараада абтадаг юм.

Продукци худалдалгын, худалдагдаха барилгын продукциин, ажалай бүтээсын, ашаг олзын талаар нэгэ гү, али хэдэн дүнгүүдэй дүүргэгдээгүй байhанай түлөө хэhээлтын хэмжээнүүд хэрэглэгдэhэн байгаа.

Банкын экономическа хэмжээнүүдые хэрэглэхэдэ, ажахын зургаанууд 50 шахуу процентнь ажал ябуулгаяа һайжаруулха гэжэ шэнжэлгэ харуулна. Зургаан hарын үнгэрхэhөө урид эдэ хэмжээнүүд болюулагдадаг юм. Ажахын олонхи зургаанууд, албан зургаанууд банкын hануулгануудые ехэнхидээ зүбөөр хүлеэн абадаг, шууд хэмжээнүүдые бэелүүлжэ, муу хүдэлмэриин шалтагаануудые усадхадаг байна. Тиимэhээ тэдээн тушаа хэhээлтын хэмжээнүүдые абаhанай хэрэггүй болодог.

Гэхэтэй хамта экономическа нүлөөгүй хэмжээнүүдые хэрэглэхэдэ, ямаршье ашаг үрэ түйладаггүй ажахын зургаанууд үшөөл үсөөн бэшэ. Тэдэнэй финансово-ажахын ажал ябуулга hанаа зобооно. Эдэ асуудалнуудта дээдэ зургаанууд ехэ анхаралаа хандуулха зэргэтэй байна. Жэшээлбэл, Минжилкомхозой хэдэ хэдэн районуудай заhабарилга-барилгын управленинүүд удаан саг соо урьhаламжын онсо гуримда байлгагдана. Тэдэнэр барилга хэхэ түсэбөө ходо дүүргэдэггүй, түсэбhөө гадуур гаргаша хэдэг. Госбанкда ба элдэб материалнуудаар хангагшадта үри шэритэй юм. Райгүйсэдкомууд, Гэр байрын-коммунальна ажахын министерство эдэ РСУ-нуудай финансова хүдэлмэриие hайжаруулха талаар хэмжээнүүдые мүртэй абанагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй олохон леспромхозуудай финансова ажал ябуулгада дутагдалнууд бии. Тэдэнэй зариманиинь жэлhээ үлүүтэй саг соо банкда, хангагшадта үри шэритэй байна.

Барилгын продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй барилгын «Бурятводстрой» управлениин олохон предприятинуудые хүндэ финансова байдалтай. 1984 оной эхинhээ Буряадай АССР-эй Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын гурбан предприяти урьhаламжын онсо гуримда байлгагдана. Тэрээнhээ гадна Улаан-Үдын hэрюун унданай завод ба тус министерствын Загарайн хилээмэнэй завод бухгалтерска тоо бүридхэлые муугаар эрхилhэнэйнгээ түлөө урьhаламжаhаа хаhагдаа.

Финансова ажал ябуулгын хангалтагүй байhан дээрэhээ 1983 оной эсэстэ республика дотор ажахын олохон зургаанууд банкда ба хангагшадта 76,4 миллион түхэриг үритэй байгаа гэхэ гү, али үри шэринь хоёрhоо үлүү дахин ургаhан байна.

Банкын ссудые бусааха ёhо гурим сахигданагүй. Түсэбөөр хараалагдаагүй зорилгодо мүнгэн зөөри хэрэглэжэ, финансова журамые эбдэхэ ушар хадаа энээнэй гол шалтагаан болоно. Иимэ байдалай түлөө зэмэтэй тушаалта нюурнууд материальна ямаршье харюусалга даадаггүй. Түлбэри болзорhоонь үнгэрүүлhэнэй түлөө нэмэлтэ гаргаша, мүн яла гэхэ мэтэ предприятиин ашаг олзын мүнгөөр түлэгдэдэг. Зүгөөр зэмэтэй хүнүүдые материальна харюусалгада хабаадуулдаг байгаа haa, зүб байха hэн.

Нэгэдэл, предприяти, ажахын эмхи бүхэнэй экономикын онсо илгаануудhаа уламжалан, тэдэниие урьhаламжаар хангаха гурим тогтоогдодог. Һайнаар хүдэлдэг предприятинууд урьhаламжаар булюу hайнаар хангагдажа, урмашуулагдадаг. Тэдэнэрэй саг зуурын финансова бэрхэшээлдэ ороходонь, ссуда үгтэдэг. Энэнь экономикодонь hайнаар нүлөөлдэг юм.

Урьhаламжын үгтэхөөр хараалагдаагүй нормоhоо гадуур нөөсэнүүдтэ эрьесын мүнгэ зөөриие ашаглаhанай түлөө, тэрэшэлэн материальна эд зөөри абалгые бага болгожо, үйлэдбэридэ хэрэглэжэ гү, али худалдажа, тэдэнэй хэмжээе хороохо хэмжээнүүдые абаагүй байhанайнь түлөө ажахын зургаанууд тушаа банкын эмхи зургаануудай абаhан хэмжээнүүд материальна байдалда hайнаар нүлөөлөө.

Гансал 1983 ондо 22 предприятида хэhээлтын иимэ хэмжээнүүд хэрэглэгдэhэн, нормоhоо гадуур байлгагдаhан нөөсэнүүд 80 шахуу процентээр хороогдоhон байна.

1982 оной октябриин 1-нэйхитэй сасуулхада, 1983 оной октябриин 1-нэй байдалаар эд бараанай-материальна нөөсэнүүд 14,9 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 33,5 процентээр хороогдоhон байгаа. Гэбэшье тиимэ түсэбhөө үлүү нөөсэнүүдые суглуулдаг предприятинууд бии байhаар. Мүнөө тэдэнэрэй нөөсынь үнэ сэн 29,6 миллион түхэриг болоно.

Капитальна барилгада ба капитальна заhабарилгада эрьесын мүнгэ зөөри элсүүлхын оронд урhэнэй дебиторско үри шэри түлэhэнэй түлөө экономическа нүлөөгэй хэмжээнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. 1983 ондо хэhээлтын 57 хэмжээн абтаhан байна. Гансал промышленностьда, колхоз, совхозуудта түсэблэгдөөгүй капитальна гаргашада 20 миллионhоо дээшэ түхэригэй үгтэhэн, үри шэриин тон ехэ байhан ушар хадаа эдэ хэмжээнүүдэй үшөөл хангалтагүй, ашаг үрэ багатай байhан тухай гэршэлнэ.

1983 оной сентябриин 16-да СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй арадай ажахыдахи тоосоонууд тухай гол дүримүүдые баталаа hэн. Эрьесын мүнгэ зөөрэеэр дебиторско үри шэри хаалгаhанай түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй, ахамад бухгалтернуудай харюусалга эдэ дүримүүдээр дээшэлүүлэгдээ, тоосооной гурим эбдэhэнэй түлөө яла түлүүлхэ гэжэ тогтоогдоо юм. Гүрэнэй банк эмхидхэхы үүргэ дүүргэхэ, тоосооной журам сахилгые хиналта дороо байлгаха, тэрэниие эбдэлэнэй түлөө материальна талаар харюусаха гэжэ уялгалагдаа.

Муу шанартай продукци бүтээлэнэйнь түлөө промышленностиин предприятинуудта экономикын талаар нүлөөлхэ продукциин шанарые, янза сортые шалгажа, тушаан абаhанай hүүлээр тэдэнэртэй тооссо хэдэг болохо талаар Госбанкын эмхи зургаануудай эхилhэн хүдэлмэри ехэ hонирхол үүсхэнэ. Промышленностьhаа худалдаа наймаанда гүйсэгүй эд бараа абалгаhаа арсаhыень хараада абажа, хүн зоной хэрэглэдэггүй эд бараа үйлэдбэрилгэдэ урьhаламжа үгэлгые болюулха хэмжээнүүд абтана. Республикада продукциин шанар горитой hайжарнагүй, тиимэhээ абтажа байhан хэмжээн тон шухала юм. Худалдаанай бүхы продукциин оройдоол 3 процентнь эрхим шанарай юм.

1983 ондо Госбанкын эмхи зургаанууд хүн зоной хэрэглэдэггүй 86 зүйлэй эд бараанай түлөө урьhаламжа үгэхэеэ болиhон байна. Улаан-Үдын худалдаа наймаанай эмхинүүд нормоhоо үлүү ехээр эд бараа барижа байhанайнгаа түлөө 480 мянган түхэриг урьhаламжын түлөө процентыень дээгүүр түлэхэ болоо. Муу шанартай продукци гаргаhанайнь түлөө оёдолой «Туяана» нэгэдэлдэ, шэлэй заводто, Гормолкомбинадта, кондитерскэ нэгэдэлдэ, Заудагай леспромхоздо гүрэнэй банкнууд 1983 ондо мүнгэ түлөөгүй байха юм. 1983 ондо муу шанартай продукци бүтээhэнэй түлөө нарин сэмбын комбинат нилээд ехэ яла түлөө hэн.

Предприятинуудай гурбанай нэгэ хубиин түсэбөө дүүргэдэггүй байгаашье haань, хэhээлтын иимэ хэмжээнүүд милл дүрбэн предприяти тушаа хэрэглэгдэhэн байна. Республика дотор бүхыдөө салингай жасын нэгэ түхэригтэ арадай хэрэглэлмэжын эд бараа үйлэдбэрилхэ даабариие промышленность дүүргээгүй.

Капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэ зөөриие хэрэглэлгые хинаха хүдэлмэриие hайжаруулха хэрэгтэй. Барилгын подрядна эмхинүүдэй зүгhөө хэлсээтэ уялгануудай эбдэhэн ушарта материалнуудые Госарбитражай зургаануудта дамжуулха, барилгын продукци худалдаха түсэбөө дүүргэхэгүйдэ урьhаламжа үгэхэ мүнгэеэ болюулха талаар хараалагдаhан хэмжээнүүд hулаар хэрэглэгдэнэ.

Салингай жасые гаргашалгые хиналгатай холбоотой хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулха шухала. Юуб гэбэл, салингай жасые хэрэглэлгэдэ дутуу дундануд ехэ олон. Үнгэрhэн 1983 ондо республикын арадай ажахыда дүн хамта 7 миллион түхэриг салин хүлhэндэ үлүү гаргашалагдаа гээшэ. Хүдөө ажахын, транспортын предприятинуудта, Госкомсельхозтехникын, худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ үлүүсэ ехэ гаргаша хэгдээ. Салин хүлhэнэй ба ажалай бүтээсын ургалтын тэнсүүри эбдэгдэхэ ушар байгаа. Жэшээлбэл, 1983 ондо «Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл салин хүлhэнэй жасаhаа 522 мянган түхэриг үлүү түлэhэн байна. Тэрэнэй 341,0 мянган түхэригынь бусаагдаагүй, 1984 ондо оруулагдаха зэргэтэй. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабариин дүүргэгдээгүй байлга (даабари оройдоол 86 процент дүүргэгдээ), түсэбөөр хараалагдаhанhаа олон хүниие хүдэлмэридэ абалга гэхэ мэтын шалтагаан дээрэhээ үлүү гаргаша хэгдээ.

Үйлэдбэриин «Буратферммаш» нэгэдэлдэ үйлэдбэриин ба хүдэлмэриин эмхидхэлдэ дутуу дундануудай бии байhан дээрэhээ 1983 ондо салинда 450.0 мянган түхэриг үлүү гаргашалагдаа.

Министерствэнүүдэй, албан зургаанууд болон Госбанкын эмхинүүдэй зүгhөө салин хүлhэнэй жасые гамгүйгөөр хэрэглэлгые хиналтые шангадхаха ёhотой.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, гүрэнэй түсэбэй журам бэхижүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар даабаринуудые дүүргэхэ, материальна нөөсэнүүдые гаргашалха нормо сахиха, салин хүлhэнэй жасые гамтайгаар гаргашалха зорилготойгоор Госбанкын эмхи зургаанууд экономическа нүлөөе шангадхаха уялгатай.

Арадай ажахыда тааруу зүбөөр урьhаламжа үгэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула банкын бүхы арга боломжые, урьhаламжын эрхэ нүхэсэлые хэрэглэхэ гээшэ республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбэй дүүргэлтэдэ банкын хүдэлмэрилэгшэдэй hайн хубита болохо байна.

А. ВЯЗИНСКИЙ,
Госбанкын Буряадай республиканска конторые эрхилэгшэ.

ТОҺОЛИГ ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМ

Республикымнай колхоз, совхозуудай hү hаалиин фермэнүүдэй, комплекснүүдэй хүдэлмэрилэгшэд байгша онойнгоо нэгэдэхи кварталые амжалтатайгаар түгэсхэбэ. Үнгэрhэн гурбан hарада гүрэндэ hү тушааха түсэб урагшатайгаар дүүргэгдэжэ, түсэбhөө гадуур 234 тонно продукци үлүү худалдагдаба. Сагаан эдеэ урид элбэгжүүлхээр дэлгэрүүлэгдэhэн социалис мүрысөөндэ оролсоhон Хяагтын, Хэжэнгын, Түнхэнэй болон бусад зарим районуудай hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үбэлжэлгын үедэ hүрэг үнеэдэйнгээ hү шэмые эрид дээшэлүүлhэн байна. Республикымнай бүхы районуудай ажахынууд hү hаалияа улам дээшэлүүлхын түлөө бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэhэн байха юм. Энэ хугасаа соо гээгдэлдэ ороhон зарим районууд даабарияа дүүргэжэ шадаhан байна.

Һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй урмашуулгын гуримые таарамжатай зохидоор зохёоходо, hү үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлдэг гээшэ. Тиин мүнөө республикымнай олохон колхоз, совхозуудта hаалишадай салин хүлhэнэй гурим аша үрэтэйгөөр үндэhөөрөө хубилгагдан шэнэлэгдэжэ, hайн шанартай продукци урдынхиhаа ехээр абтадаг боложо байна. Мүн эндэ гээгдэлдэ орогшод урагшаа дабшажа, хараалагдаhан даабаряа жэншэдгүй дүүргэхэhээ гадна түрүү hууринуудай нэгые батаар эзэлнэ. Жэшээлбэл, Улаан-Үдын районой Оронгын совхоз нёдондо hү гүрэндэ тушааха түсэбөө бэелүүлжэ бираагүй бэлэй. Энэ гээгдэлhээ гарахын тула эндэ зохихо хэмжээнүүд хараалагдаа hэн. Тиигэжэ Түбэй hаалиин фермэдэ hү поточно-цеховэ гуримаар үйлэдбэрилхэ онол арга нэбтэрүүлэгдэжэ, hаалишадайнь, мүн бусад хүдэлмэришэдэйнь салин хүлhэн гансашье hаагдаhан hүнэйнь хэмжээгээр бэшэ, мүн шанарайнь зэргээр түлэгдэжэ захалаа бэлэй. Эндэ бүлэг үнеэдэй hүнэй тоhолигые hарадаа гурба дахин тодорхойлхо тусхай лаборатори эмхидхэгдэжэ, лаборантын тушаал бии болгогдоо юм. Энээнэй ашаар мүнөө тус ажахын hаалишадта салин хүлhэниинь совхозой hүнэй лабораториин тодорхойлhон дүнгүүдтэй зохилдуулан түлэгдэнэ. Шэнэ гуримаар түлбэреэ абадаг болоhоор hаалишад үдэр бүхэндэ 4,0—4,2 процент тоhолиг hү haажа тушаана. Тиин гэhээ энэ ажахын хүршэ болохо «Заветы Ильича» совхозой тушааhан hүнэй тоhолигынь 3,7—3,5 процентhээ дээшэлнэгүй. Һаалишадайнгаа хүдэлмэриие шэнэ гуримаар эмхидхэhэн Оронгын совхоз байгша оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ hү тушааха түсэбөө жэншэдгүй бэелүүлэнхэй юм.

Республикын ниислэл хотын ажалшадые сагаан эдеэгээр хангадаг Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ-гай, «Сэлэнгэ», Калининай нэрэмжэтэ, «Пригородный» совхозуудай, «Маяк», «Восход» колхозуудай hаалиин фермэнүүдэй, комплекснүүдэй коллективүүд кварталайнгаа түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргэhэн байна. Дурсагдагша районой ажахынуудта үнеэдынь үдэртэ гурба дахин hаагдана. Иигэжэ эндэхи колхоз, совхозууд hүүлэй үедэ hү ехээр үйлэдбэрилдэг болоо. Жэшээлбэл, «Заветы Ильича» совхозой hаалишад үнеэдээ сүүдхэдэ гурба дахин hааходаа, нёдондонойхиhоо үдэртэ 700—800 килограмм hү ехээр абана.

Республика доторнай hү hаали дээшэлхэhээ гадна продукциин шанар зарим тэды hайжарууралгдаа. Тодорхойлбол, Зэдын районой hаалишадай үнгэрhэн март hарада тоhоной заводто тушааhан hүнэй 84 процентнь нэгэдхи

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДАЙ ГҮРЭНДЭ ҺҮ ТУШААХА БАЙГША ОНОЙ I КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1984 ОНОЙ АПРЕЛИИН 1-нэй МЭДЭЭН

Районууд	Түсэбэй дүүргэлтэ	1983 оной энэ үеынхитэй сасуулбал
Хяагтын	116	120
Хэжэнгын	113	126
Түнхэнэй	112	117
Ахын	110	132
Зэдын	104	109
Захааминай	103	108
Прибайкалиин	101	106
Улаан-Үдын	101	97
Мухар-Шэбэрэй	100,8	112
Загарайн	100,6	104
Хориин	100,2	106
Бэшүүрэй	100,2	105
Хурамхаанай	100,1	105
Баргажанай	97	100,7
Сэлэнгын	96	102
Кабанскын	93	102
Баунтын	87	100,7
Хойто-Байгалай	84	87
Яруунын	83	93
Республика бүхыдөө	100,8	105

(Энэ шэнжэлэл республикын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба шанарые шалгаха гүрэнэй инспекцидэ бэлдэгдээ).

Улаан-Үдын районой Ганзуринай «Мартын 8» колхозой hүнэй фермэдэ арбан гурбан hаалишад хүдэлнэ. Һаалишан бүхэндэ 22 үнеэд даалгагданхай. Колхозой түрүү hаалишад Н. Веденеева, А. Козлова, М. Русина гэгшэд жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 2500 килограмм hү hаадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Мартын 8» колхозой түрүү hаалишан, Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын ордено М. С. Русина. Колхозой hаалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Мария Стефановна түрүү hуурида гарадаг магтаалтай юм.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХАБАР ШАМДУУЛНА

ТАЛДЫ-КУРГАН. Кировскэ районой ажахынууд оройдоол хүдэлмэриин 50 час соо эртын ороохото ургамалнуудай тарилгые дүүргэбэ. РАПО-гой заабаряар колхоз, совхозуудта бүхы агрегадуудай хоёр халаанай хүдэлмэри эмхидхэhэниинь сагаа алмахадань туhалhан байна. Эндэхи ган гасуур эрхэ байдалда шэниисын ба ешмээнэй тогтууритай ургаса абахын тула таряашад хүрьhэ хамгаалха гурим нэбтэрүүлhэн байгаа. Казахстан дотороо горитой үүргэ дүүргэлэг Семиречиин ороохоной бүхы ажахынуудта нютагай сагай уларилай эрхэ байдалые хараада абажа, энэ гуримые хэрэглэнэд.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хойто-Осетиин овощ ургуулха тусхай шэглэлтэй колхоз, совхозуудай таряашад хабарай тарилгын хүдэлмэридэ жэгдэ оробо. Полиэтилен пленко хушалтатай участогуудта эртын сортын капустын, томадай, морхообой, редисэй, амтатай перецэй үрэhэ хүрэнгэ тарилдана. Энэнь болзорhоо гурбан долоон хоногоор урид республикын хүн зонние овощоор хангажа эхилхэ арга олгохо байна.

КЫЗЫЛ. Тувын тусхай шэглэлтэй совхозууд овощой рассада ургуулжа захалаа. Мүнөө жэлдэ хүрьhэ бэлдэхэhээ эхилээд худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ ургаса тушааха хүрэтэр бүхы хүдэлмэриие хамтын подрядаар хүдэлдэг болоhон звенонууд дүүргэхэ байна. Ажал эмхидхэхэ түрүү аргын булюу hайн талануудые хэрэглэхэдэнь, таряашадай hуралсал туhална. Ажахын тоосооной hалбаринуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэд түрүү дүй дүршэлэй hургуулиин курсануудта hуралсаhан байгаа.

(ТАСС-ай корр).

БАМ-ай ХАРГЫ

Манай орон дэлхэй дээрэ ой модоор угаа баян гүрэн юм. Бүмбэрсэгэй хуурай газарай зургаанай нэгые эзэлхэ зуураа, дэлхэйн ой модоной дүрбэнэй нэгэ хубиие тэрэ эдлэнэ гээшэ. Тэрэнь 80 миллиард шахуу кубическа метр модон болоно. Орон дотороо Сибирь ба Алас-Дурна зүг ой модоор эгээл баян газар нютагууд юм. Энэ табан жэлдэ имагтал эндэhээ үлэмжэ ехэ модон абтахаар хараалагдана.

Байгал-Амарай түмэр зам шадарай газар дайдые ажахыда ашаглахада, ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленность саашадаа хүгжөөгдэхэ юм. Энэмнай 1,5 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн километр талмай болоно. 1984 оной эсэстэ бүхы БАМ дээрэ түмэр харгы табигдажа дүүргэгдэхэ. БАМ-ые зубшуулан модоной промышленностиин шэнэ комплекснүүдые байгуулхада, хюрөөдэмэл hайн модоор, зомгооhоор нламал хаотагайгаар, целлюлозо, фанерээр болон бусадшье болбосоруулhан модоор арадай ажахын хэрэглэмжые бүри дүүрэнээр хангаха арга олгохо юм гээд совет мэргэжэлтэд тоолоно. Тэрээнhээ гадна, ой модотой газарнуудые бүри ехээр ашаглаадаг болоходо, аха дүү социалис оронуудта, тэрэшэлэн капиталис ба хүгжэжэ байгаа оронуудта модоной зүйл элбэгээр үгэжэ, бүри ехээр экономическа ашаг олзо хэхэ арга олгохо юм.

Байгал-Амарай түмэр замые зубшаhан ой тайгын нийтэ талмайнь зуун миллион гектарhаа дээшэ болодог. Гэбэшье ашаглалгын хэм хэмжээе, шэнээр модо ургуулгын онол аргануудые, саг болзорые тодорхойлхын тула тэдэ ойтой газарнууд үшөөл hайса шэнжэлэгдээгүй байhаар, БАМ-ые зубшаhан ой модоной баялигуудые ашаглалгын генеральна схемэ hаяшаг зохёогдожо дүүргэгдээ. Тэрэниие штурманай картатай жэшэхэдэ болоно: хайшан гээд байгаалида хохидол ушаруулангүй, ухаатай нарииаар модо бэлэдхэхые тэрэ харуулха бшуу. Амарай областиин ба Хабаровска хизаарай газар дээгүүр гараhан БАМ-ай Түбэй ба Зүүн зүгэй участогууд дээрэхи ойн модоной нөөсэнь миллиард кубометрhээ дээшэ болоно гээд фото-зураг буулгаха аргаар, мүн хэмэл ододой туhаар тодорхойлогдоо. Даурийн шэнэhэн, хасуури, сибириин жодоо мэтын эгээл шанартай модод тэндэ ная гаран процентнь болоно. Имагтал эдэ модод haa, эрхим шанартай хэрэгсэлэй модо, целлюлозо, лак, шэрэ, арhанай элдүүридэ оролсодог хэрэгсэлнүүдые абадаг юм.

БАМ шадарай газар нютагуудай ой модоной айхабтар ехэ нөөсэ баялигууд

ДҮЙ ДҮРШЭЛТЭЙНЬ ТАНИЛСАА

Репортаж

Ивалгын hүнэй комплексдо үдэшын 7 часта хүрэжэ ерэхэдэмнай, хоёр дабхар хирписээр бариhан гэр холоhоо харлан харагдаба. Досоонь ороходомнай, бүхы юумэниинь гуримтай, зохид, ариг сэбэр, сагаан халаадтай залуухан басагад республикын түрүү hаалишадые халуунаар угтажа абаад, маанарташье халаадуудые, хүлдөө углаха пленко гуталнуудые тараажа үгөөдхибэ. Уданшьегүй эндэ ерэгшэд бултадаа танихааршье бэшэ, ямар бэ даа научна хүдэлмэрилэгшэдые гү, али хүниие эмшэлдэг докторнуудые hануулха юм.

Мүнөө уридшалан уншагшадтаа ойлгуулжа үгэе. Республикын социалис мүрысөөндэ илажа гараhан районуудай түрүү hаалишадай уулзалгада хабаадагшад мэнэ hаяхан эндэ ерэжэ, эдэнэрэй ажал хүдэлмэритэйнь танилсахаяа суглараа бшуу.

Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат С. Г. Лумбунов айлшадаа дахуулан хоёрдохи дабхарта гараба. Эндэ тээ доро нэгэдэхи дабхарай зал соо үнеэдэй оньhон аргаар hаагдажа байхань харагдаба.

— Энэмнай hү үйлэдбэрилдэг цех гээшэ. Эндэ оройдоол дүрбэн оператор хүдэлдэг юм, — гэжэ Сергей Гомбоевич хөөрэнэ. —Эдэнэр «Ёлочка» түхэлэй агрегадаар нэгэ дахин 16 үнеэ, 60 минутын туршада 75 үнеэ hаадаг байна. Иигэжэ гурбан час хахад соо бүхы үнеэднай энэ агрегадаар hаагдаад гарана. Хойшоо энэ үүдээр ороболтнай, үйлэдбэриин зоно болохо. Энэмнай 12 секцидэ хубаарилагданхай юм. Тэрэнэй наада хажуугайнь 6 секцинь hү hаадаг залда хабаатай. Нэгэ таhалга соонь 10—15 толгой хүрэтэр мал уягдангүй байлгагдана. Саашаа hая тугаллаhан үнеэдые hааха, шэргэhэн үнеэдэй, тугаллаха үнеэдэй hая гараhан тугалнуудай секцинүүд болохо.

Эдэ бүгэдые харахада, мүнөө үеын эрилтэдэ харюусама hү үйлэдбэрилдэг ёhотойл фабрика гэжэ ойлгохоор байгаа hэн.

Ажахынуудай олохон фермэнүүдтэ, хэнэйшье мэдэhээр, hаалишад үнеэдээ өөhэдөө түрэлгэдэнь бэлдэдэг, түрүүлдэг, hаадаг ха юм. Харин эндэ шэргэhэн үнеэд хоёр hара соо тусгаар харууhан доро, hайн тэжээл эдижэ байдаг. Үнеэдээ тугаллахаhаань арбаад хоног урид эндэhээ түрэлгын секцидэ оруулна. Эндэ ерэhэн мал тон нарин харууhан доро байлгагдажа, түрүүлэгдэнэ. Тугаллаhанайнгаа hүүлээр нэгэ хэды хоноод, удаадахи секцидэ ябуулагдадаг гуримтай байба.

Эдэ бүхы секцинүүдтэ байhан мал үбhэ тэжээлээ зоотехническэ заабариин ёhоор абана. Эндэ секци бүхэндэ тусхай хүнүүд тэрэнииень тон наринаар шалгадаг юм. Эдэнэр үбhэ тэжээлээ тусхай вибрационно транспортероор хубаарилжа үгэнэ. Ямар малда ехээр, нүгөөдэдэнь багаар хубаарилха гэжэ зоболтогүй, бултандань тон адляар тараан үгтэнэ.

— Комплексдо байhан бүхы мал искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ. Эндэ нэгэшье буха байхагүй. Нёдондо эдэнэр зуун үнеэн бүриhөө 85 тугал абаhан байна. Энэ хэрэгые техник-үрэжүүлэгшэ Жаргалма Очирова, зоотехник-диспетчер Светлана Ринчинова гэгшэд эрхилдэг, — гэжэ нүхэр Лумбунов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Эдэ хоёр мэргэжэлтэд хүдэлмэриеэ зоотехническэ нарин заабариин ёhоор ябуулдаг, тусхай технологинэнь зүбөөр сахихые оролдодог гэжэ тэрэнэй хэлэhэн соохоо ойлгобобди. Мүн лэ эндэнь үнеэдые хэдыдэ түрүүлээб, ямар үдэр үрэжүүлэгдээб гэжэ элеэр харуулhан тусхай экран үлгөөтэй. Энээниень ондоо тээhээ ерэhэн хүнүүдэй хараад, ямар номертой мал хэды шэнээн hү үгэдэгыень баhал ойлгохоор.

Саашаа ябажа, улаан булан соонь оробобди. Эндэ эдэнэрэй дунда ёhотойл хани халуун хөөрэлдөөн болоо. Олон айлшад комплексын хүдэлмэрилэгшэдhөө асуудалнуудые hураа, өөhэдөөшье ажалаа тэдэнэртэ хөөрэжэ үгөө, hанамжа дурадхалнуудаа хэлээ.

Тус комплексын мүнөөдэрэйнь байдалыень хаража үзэхэдэ иимэ байна. Тэдэнэр hү haaха үнгэрhэн хоёр hарынгаа түсэбые 103, гүрэндэ худалдаха даабариин — 112 процент бэелүүлээ. Иигэжэ энэ коллектив үнеэн бүриhөө 433 килограмм hү hаагаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 56 килограммаар дээшэ абаа. Мүнөө эдэнэр сүүдхэдэ 2600 килограмм hү hаажа байна. Энэнь үнеэн бүридэ тоолоходо 9 килограмм болоно. Тэжээлэйнь рационииие харахада, толгой бүридэ 3 килограмм үбhэн, 3 килограмм бүйлүүлагдаhан hолоомон, 20 килограмм силос, 10 килограмм барда, 1 килограмм талхан, hаагдаhан hүнэй литр бүхэндэ 0,5 килограмм гурил үгтэнэ. Иимэ ехэ тэжээл эдиhэн мал бага hү үгэнэ гэжэ эндэ ерэгшэд элирхэйлээ.

Д. ДОНДОКОВ.

Улаан-Үдын район.

...ҮДЭР РЕСПУБЛИКЫН УРАН ЗУРААШАДАЙ VI СЪЕЗД НЭЭГДЭХЭНЬ

САГТАЯА ЗЭРГЭ АЛХАЛАН...

хидхэлэй ехэ худэлмэрние мүн лэ ябуулаа.

Бүхэсоюзна, бүхэроссин уран зурагай харюусалгата выставкэнүүдтэ зураашаднай олooроо хабаадалсаһан байна. Тодорхойлбол, «Бидэнэр коммунизм байгуулнабди» (1981 он), «Оронаймнай залуу наһан» (1982 он). «СССР-эй 60 жэлэй ойдо» (1982 он) гэһэн бүхэсоюзна выставкэнүүдтэ, «Түрэл орон нютагаараа» (1981 он), «Комсомольск-на-Амуре хотын 60 жэлэй ой» (1982 он), «Эхэ оронаймнай сэнхир харгынууд» (1984 он) гэһэн бүхэроссин выставкэнүүдтэ республикымнай уран бэлигтэнэй бүтээлнүүд олоор табигдаһан байха юм.

Гадна аха дүү союзна республиканүүдай ниислэлнүүдтэ —Алма-Ата, Ереван, Баку хотонуудта «Совет Буряадай искусство» гэһэн выставкэ амжалта түгэсөөр харуулагдаа һэн. Тиихэдэ 1982 ондо СССР-эй Үдэрнүүдэй Парижда үнгэргэгдэхэдэ, ЮНЕСКО-гой штаб-квартирада «Буряадай заншалта искусство» гэһэн выставкэ дэлгээгдэжэ, харагшадай халуун һонирхолые үүсхэһэн юм.

1982 оной һүүл багаар Шэтын областьдо Буряадай республикын Экономикын ба соёлой үдэрнүүдэй үнгэргэгдэхэдэ, хүршэ областиин ажалшад манай зураашадай бүтээлнүүдтэй һонирхон танилсаһан байгаа.

Саашань хэлэбэл, 1983 ондо Буряадай литературын болон искусствын үдэрнүүдэй Москвада үнгэргэгдэһэние тэмдэглэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ СССР-эй Уран зураашадай холбооной харалгын залда, мүн Урлан шэмэглэлгын болон арадай заншалта искусствын бүхэроссин музей соо Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэнүүд дэлгээгдэһэн байгаа. Анха түрүүшынхиеэ Буряадаймнай искусство тиимэ үргэнөөр, дэлгэрэнгыгээр харуулагдажа, өөрсэ шэнжэтэй хүгжэлтөөрөө олон түмэние һонирхуулаа бэлэй. Выставкые нээлгэ дээрэ СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, ССР Союзай Уран зурагай Академиин бодото гэшүүн, СССР-эй арадай уран зурааша Н. А. Пономарев иигэжэ тэмдэглэһэн байна: **«Буряадай уран зураашадай искусство дабтагдашагүй өөрсэ шэнжэтэй. Түрэл арадайнгаа түүхын хуудаһануудые, хизаар оронойнгоо хангайн ехэ баялигые зураг бүхэндөө тэдэнэй дуулан магтаһые мэдэрнэбди».**

Буряадай АССР-эй коммунис байгуулалтадаа туйлаһан амжалтануудай жэшээ дээрэ СССР-эй Үдэрнүүдэй МНР-тэ үнгэргэгдэхэдэнь, Улаан-Баатар хотын Выставкэнүүдэй түбэй залда «Буряадай уран зурагай искусство» гэһэн выставкэ дэлгээгдээ бэлэй. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай президиумэй түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал болон выставкэдэ ерэлсэһэн гүрэн түрын бусад хүтэлбэрилэгшэд Совет Буряадай уран зурагай искусствын социалис реализмын үнэн зүб замаар хүгжэжэ байһание тэмдэглээ һэн.

Харюусалга ехэтэй эдэ выставкэнүүдтэ республикымнай уран зураашадай хабаадалсажа байһаниинь урматай гээшэ ааб даа. Гэхэтэй хамта эдэ выставкэнүүд зурааша бүхэнэй зохёохы ажалайнь болбосоролой ехэхэн шалгалта, һургуули болоһо үгэнэ бшуу.

Мүнөө республикымнай зураашадай дунда СССР-эй Уран зураашадай холбооной 61 гэшүүн хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо РСФСР-эй арадай—4, РСФСР-эй габьяата 2 уран зурааша болон республикынгаа үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн 27 бэлигтэйшүүл оролсоно. Тиихэдэ РСФСР-эй Гүрэнэй болон Буряадай АССР-эй республиканска, Буряадай комсомолой шангай лауреадууд уран зураашадаймнай зэргэдэ олон юм.

Тоосоото хугасаа соо манай коллективтэ уран зурагай дээдэ һургуулинуудые дүүргэжэ ерэһэн 7 хүн нэмэбэ. Тиихэдэ СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүндэ 5 бэлигтэйшүүл абтаа.

Һүүлэй үедэ биирэ, һиилүүрэй мастернууд жэлэй туршада 300-гаад бүтээл урлана. Тоһон шэрээр бүтээгдэһэн ехэнүүд захатануудта, графическа зурагуудта, скульптуранүүдтэ болон гар урлалай бүтээлнүүдтэ тэдэнэр түрэл арадайнгаа түүхые, ажалша хүнэй абари зангые, шэнэ сагай шэнжэ шанарые гүйсэдөөр харуулхые эрмэлзэнэд.

Түүхэтэ үе сагаймнай гол темэнүүд, тодорхойлбол, ажалай баатаршалгын, түүхын-революционно, сэрэгэй-патриотическа болон совет искусствын бусад шухала темэнүүд Буряадаймнай уран зураашадай бүтээлнүүдтэ эли тодоор харуулагданхай. А. И. Тимин, А. Н. Сахаровская, А. В. Казанский, Г. Н. Москалёв, А. А. Окладников, С. Р. Ринчинов, К. А. Дульбеев гэгшэдэй уран зурагуудтай хамта Б. Доржиевай зурагуудые, Д. Пурбуевай графическа хуудаһануудые, мүн бусадайшье уран бүтээлнүүдые һүүлэй жэлнүүдэй выставкэнүүдтэ анхарһан байхат.

Уран зураашадай зохёохы ажалда Байгал-Амарай түмэр замай барилгын темэ онсо һуури эзэлнэ. Эндэ Г. Москалевой, Д-Н. Дугаровай, Т. Рудиин, Э. Аюшеевэй, В. Архиповай, К. Сергеевэй захатануудые, Е. Неволинагай, И. Стариковай, Б. Тайсаевай графическа зурагуудые, Г. Васильевай, Э. Цыденовэй скульптуранүүдые, А. Хомяковой керамическа бүтээлнүүдые нэн түрүүн нэрлэлтэй.

А. В. Казанскиин зохёохы бэлигэй улам хүгжэжэ байһание һүүлэй үеынь бүтээлнүүд гэршэлнэ. «Ленин ба Сүхэ-Баатар» гэһэн түүхын зурагынь, «Байгал», «Ойхон», «Үдэшэ» гэһэн пейзажнуудынь, скульптор Г. Васильевай дүрэ зураг үнгэ будагай, түхэл хэлбэриин талаар онсо һонирхолтой.

Арадайнгаа үндэһэн соёлой түүхые, мүн мүнөөнэй ажабайдалые А. Н. Сахаровская гүнзэгыгөөр шудалаа гэжэ графическа шэнэ бүтээлнүүдынь («БАМ», «Буряад орон» гэһэн бүлэг графика, ажалшадай дүрэ зурагууд) харуулна.

Тематическа ехэ зурагууд дээрэ С. Р. Ринчинов аша үрэтэйгөөр хүдэлнэ. Тэрэнэй бүтээлнүүд, жэшээлбэл, «Жэргэмэлнүүд», «Байгал дээрэ», «Сарма» гэһэн зурагууд романтическа түхэл шэнжынгээ, уран хэлбэриингээ талаар һонирхолтой.

В. К. Грищенкын зохёохы ажалда тематическа зурагууд ехэхэн һуури эзэлээ. «Үбһэ хуряалгада», «Фронтдо үдэшэлгэ» гэһэн тэрэнэй зурагуудые үзэхэдөө, дайнай хүшэр хүндэ үе сагые гаталһан хүнүүдые автор һайнаар мэдэдэг байна гэжэ тухайлхаар.

Ажалша хүниие, тэрэнэй оюун сэдьхэлэй байдалые зураглалга Буряадаймнай уран зураашадай зохёохы ажалда, илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ, ехэхэн һуури эзэлдэг болонхой. Тиимэһээ графикада, скульптурада, уран зурагта дүрэ зураг гол жанрнуудай нэгэн болоһо шадаа.

Тоосоото хугасаа соо арадай урлан бүтээлгын үндэһэн искусство улам хүгжэһэн байна. Урлан бүтээлгын секцидэ 60 бэлигтэйшүүл тоологдоно. Мүнгөөр урлалгын арадаймнай заншалта искусство тэдэнэйл бэлиг шадабаряар һэргээгдэбэ гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ адуунай хилгааһаар гобелен нэхэлгын искусство мүн лэ түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Арадай уран бэлигэй энэ жанрта С. П. Ринчинова, В. Дамбаева, Н. Эрдынеева, Т. Дашеева гэгшэд амжалта ехэтэйгээр ажаллана.

Залуу уран зураашад Ч. Шенхоров, Б. Доржиев, Л. Семенов, Л. Нохоева, Т. Шантанова, А. Чичигин, графигууд Б. Тайсаев, Н. Соктоева, А. Хорёнов, урлан бүтээгшэд В. Базаров, Р. Жимбиева, Е. Зонхоева гэгшэдэй бүтээлнүүд харагшадай болон искусство шэнжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг болонхой. Р. Жимбиева, Б. Доржиев, Б. Тайсаев болон залуу бусад бэлигтэнэй зохёохы ажал тухай «Искусство», «Творчество», «Художник» гэхэ мэтын журналнууд бэшэһэн байха юм.

Залуу уран зураашадай зохёохы бэлигые хүгжөөхэ хэрэгтэ халуун анхарал хандуулагдадаг болонхой. Энэ зорилгоор республикымнай Уран зураашадай холбооной правлени залуушуулые зохёохы ажалай байшангуудта эльгээнэ. Ч. Шенхоров, Р. Жимбиева, Т. Шантанова түрүүтэй залуу бэлигтэн тус байшангуудта хүдэлжэ ерэһэн байна. Ушар иимэһээ залуу бэлигтэнэй зохёохы нэгэдэлэй гэшүүдэй мүнөө сагта эрмэлзэл түгэсөөр хүдэлжэ байһанииньшье гайхалтай бэшэ.

Республикымнай экономикодо туйлагдаһан үндэр ехэ амжалтанууд уран зурагай искусствын хүгжэлтэдэ бага бэшээр нүлөөлнэ. Гэхэтэй хамта, республикымнай уран зураашадай урда һаяын сагта шиидхэгдэхэ ёһотой шухала зорилгонууд яһала олон байна. Совет хүнүүдые эстетическэ, үзэл сурталай талаар зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ уран зураашаднай хүсэл эрмэлзэлээ, зүрхэ сэдьхэлээ дууһыень зорюулха уялгатай гээшэ. Энэ зорилгоор мэргэжэлээ дээшэлүүлхые, бэлиг шадабаряа улам хурсадхахые тэдэнэр оролдохо ёһотой.

Партиин ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикымнай Уран зураашадай холбооной коллектив бүхы арга боломжонуудаа элсүүлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ зохёохы үйлэдбэриин түсэбые гүйсэдөөр дүүргэхые оролдохо гэжэ найдуулнабди.

Д-Н. ДУГАРОВ,
Буряадай АССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй арадай уран зурааша.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной 50 жэлдэ

Галина РАДНАЕВА

НОЙРГҮЙ ҺҮНИ

(Поэмэһээ хэһэг)

1.

Мүнхэдөө оршоһон ухаанай хүлгөөгөөр
Хэдыдээ хэнэй ураг тархида түрөөбнб?
Мүнхэ байгаалиин сагай эрьесээр
Хабарай умайһаа мултарһан ямар ургамал байгаабиб?

Бү мэдэе, хэншье байжа болооб —
Бороогой дуһал соошье шарайгаа танинаб.
Һүүдэрээ орхиһон сагуудай һүүдэршье алтайб —
Һахал һамбайдаа дарагдаһан түүхэшье хэбэртэйб.

Хэн мэдэбэ, хэншье байжа болооб—
Шулуун соохи һанжархагүй дэлхэйшье танил шэнги.
Холын ододтой түрэлшье байжа болооб —
Шамһаа түрэһэнби гээд газарнайшье шэбэнэһэн шэнги.

* * *

Энэ һүни
Секунда бүхэндөө дахин-дахин намайе түрөөд,
Үе сагаймни засаг мэдэлдэ абана.
Саг зуурын элдэб бодолдо төөрюулээд,
Ураг тархидам дуһаа мэтээр сагни шэнгэнэ.

Унтажа яданаб,
Түмэн жэлнүүдэй нэгэхэн дуһал — секундада
Ямар түүхэ оршодог хаб, хараһайб.
Али зүрхэнэйм сохидолтой амяа нэгэдхэһэн секундада
Түмэн жэлнүүд мүндэлнэ гү, мэдэһэйб.

* * *

Уншаагүй, ираагүй номоймни хуудаһан гүш?
Сэсэгүүдэйш тоогоор он жэлнүүдни эбхэгдэнэ.
Сэлмэгшье, бүрхэгшье үдэрнүүдни байха байгаа гүш?
Уйлаха дураһни эгтээ хүрэнэ.

Ямархан сэсэгыеш мүндэр тойрожо гарахаб,
Ямарыень нуга сохин унагаахаб?
Ямарханиинень һэбшээн эльбэжэ хүхеэхэб,
Ямарыень ямар мал гэшхээд үнгэрхэб?

* * *

Мүнөө
Һаргама мүнгэн хубсаһаа хэдэрээд,
Һанаа амархан һажана байгаали.
Һүниин һүүдэр углуу булангаар хороод,
Һабараа гарган тэнгилэн һарые гэтэнэ.

Хэтэдээ
Һарын гэрэлэй түрэдэг шэнгеэр,
Һонор бодолой орохые хүлеэнэб.
Сэдьхэлээрээ эндэ хубилха мэтээр
Сэлмэг һүни унтажа яданаб.

2.

Энэ һүни
Сагые туунашье бэшэл ханадахи часы,
Суранзан мэтээр сагые сухарюулна хэбэртэй.
Сохидолыень тоолоһоор, түүхын үүдэндэ түтэлнэб,
Сахариг болгожо үрдингүй тооень алданаб.

Унтажа яданаб,
Ураг тархидам түмэн жэлнүүд һэрижэ,
Удангүй һахал һамбайгаа һэгсэрһээр үндынэ.
Шарайдань шэрүүншье, тэнюуншье үдэрнүүд һубаржа,
Шэгээрээ намтай танил байһанаа мэдүүлнэ.

* * *

Хүн түрэлтэмни,
Галаб сагуудай мэдэлдэ абтаагүй —
Гайхал болоһо эрьеһэнээ мэдэдэг ха гүбди?
Хүн бүхэмнай өөрын үе сагтай —
Хэтынгээ наһанай тооe ябталдаг ха гүбди?

Нэгэтэ
Мүнхэдөө хүлгэхөөр түрэһэн сэдьхэлнайшье
Һүүдэр бэсынгээ һалабашье үтэлдэггүй гү?
Мартамхай болоходош сошоодог һэшхэлнайшье
Һургадаг, эшээдэг мүнхэ хэшээлнай гү?

Үе сагта
Хэдыдэхи зуун жэлһээ айлшалһанаа
Хэн хэндээ гансал мэдүүлдэггүй гайхалтайбди.
Сагуудай эрхээр һунадаггүй ухаандаа
Саг сагайнгаа дууе абажа ерэдэг нюусатайбди.

* * *

Мүнөө
Хүшэр харгымни болдогууд
Шалатарни һүншье дууһан дэншээнэ.
Харгыдам түрэһэн хүсэлнүүд
Шулуун дороһоонь мултаржа дэгдэнэ.

Үдэрэйм хүсэлнүүд теэд
Үргэһэнтэйм ханилаад арилшаба алтай?
Амигүй хара тэрэл шулуунууд
Анхаржа намайе шагнаһан хэбэртэй.

3.

Энэ һүни
Үгы элинсэгүүдэйм нэгэтэ хэлэһэн
Удхаяа бэдэржэ, һудаһан соом бүлбэгэнэнэ.
Найман зүгые тахижа сүршэһэн сэдьхэлынь
Ураг тархидам бодол болоод хүлгэнэ.

Унтажа яданаб,
Сэдьхэлдэм нэгэл юумэн дуталдана —
Шүлэг бэшэнэб, теэд тэжээл үгэнэгүй.
Шадал зоригыем сагай шэгнүүр тэнсүүлнэ—
Сээжыем теэд шулуунһаа сүлөөлжэ шаданагүй.

* * *

Нажарай халуунаар уулзаха болзорнай
Халуун оронойн шубуудтай арилшаба хаяа.
Ногоон хээтэй хадагаа үбэртэлэнхэй,
Хүлеэһээр лэ Баян-Баабайм намаяа.

Үдэрэйнгөө үүдэ сэлихэдээ, заабол
Үндэр орьёлыень хараашалаад, үгылдэг болошооб,
Эгээл һайханаар бодохые хүсэбэл,
Эгтээ ходо хүлөө гэтэдэг болошооб.

Хэрэг ажалайм захагүйнь харамтай—
Хоноод досоом хүлыем шүдэрлэнэ.
Нютагаа һанаһаншье гээшэм аргагүй —
Нэтэрүү, эдэгэхэгүй үбшэн болоод мүрдэнэ.

Өдөө үлыжэ сүлөөтэйгөөр амилдаг
Өөдэргэн дорюун бодолни яашооб?
Өөрыгөө голожо, тархинем гунхуулдаг
Өөрсэ өөрымни сэдьхэл яашооб?

Эгээл һайхан үндэр бодолнуудни али
Нютагайм үндэр уулануд байгаа гү?
Эгтээ намайе тамалдаг сэдьхэлни али
Нютагайм шорой — газарни байгаа гү?

* * *

Мүнөө
Оршолонгой хүүргэ дээгүүр ашаагаа тээгээд,
Залуу наһанайм электровоз үнгэрнэ.
Сортоотой шанга хуугайһаань газар дорьбоод,
Одониинь голой долгин дээрэ шэшэрнэ.

Түргэн дундаа хайшаа зорибош, хүлеэгыш гэнэб.
Үндыеш харяаха байдалшни өөрөө байналбн.
Таряагаа ургуулха гэбэлшни, газар болохоб,
Ухаае хүсэхөө һанабалшни, номшни өөрөө байналби,
Шортоо даа, шолмо, үгэ дуулахагүй.

Алдар нэрын хойноһоо арилшабал даа.
Шадал тамираа эндээ туршахагүй—
Ашаяа нигэжэл харюулдаг ёһо гү даа?..

...ЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

...ЛТЭНҮҮДТЭ ...Л ХҮРЭНЭГҮЙ

на. Мүн тиихэдэ 500 эхэ хонитой отарые даажа абаһан ахалагша хонишон Б. Б. Жапов үхибүүдтэеэ суг (эдэмнай арбан үхибүүтэй, үнэр баян бүлэ юм) хониин һүрэгөө харууһална. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд, медигүүд болон наймаалагшад иишэ саг үргэлжэ айлшалдаг, харин ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангагшад бидэнэй ябаһан үдэр, нэгэтэшье үзэгдөөгүй. Мүнөө түл абалгын харюусалгатай хаһын ябажа байхада, комплексноор хангалгын хүдэлмэрээ эрхим һайнаар эрхилхэ шухала. Юуб гэхэдэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, соёлой, медицинын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй хандуулһан анхарал малшадые ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулжа, моральна талаар ехэхэн туһаламжа, нүлөө үзүүлнэ гээшэ.

Арадай депутадуудай Зэдын райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Михайловай хүтэлбэри доро соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй, худалдаа наймаанай, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалгын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдтэй суглаан үнгэргэгдэжэ, малшадые хангалгын гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Малшадые хэр зэргээр хангажа байһан тухай тэдэнэр тоосоо хээ. Энэ талаар ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангагшадай муу хүдэлмэридэ суглаан дээрэ онсо ажаглалта хэгдээ.

Улаан-Үдэ хотын хэдэн эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд, тэдэнэй тоодо хүдөө ажахын болон соёлой институдуудай багшанар, студентнэр, нарин сэмбын комбинадан хүдэлмэрилэгшэд, Уран зураашадай холбоонойхид, буряад драмын академическэ театрай артистнар үбэлжэлгын эхинһээ хойшо Зэдын районоор ябажа ерэхэ түсэбтэй байгаа. Теэд Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай коллективһээ ондоо эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд Зэдын районДо ошоогүй...

Нёдондо октябриин 31-дэ КПСС-эй Буряадай обкомой бюрогой баталан абаһан энэ түсэбые городоймнай эмхи зургаанууд дүүргэхэ ёһотой... дүүргэжэ хараадаггүйе гайхамаар. Саг хүлээнэгүй, шамдахаар болоо гэжэ дахин һануулагтай. Зэдын районДо малшадые комплексноор хангалгын ажаллагаар зарим тэды худэлмэри ябуулагдана. Гэбэшье эмхи гуримай, шанарай талаар хангалгын эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр дүнгүүд туйлагдаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

А. ПЕТРУНИН,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ахалагша референт.

ДОСААФ-ай техническэ мэргэжэл шудалдаг республиканска нэгэдэмэл һургуулида жолоошод, автомеханигууд болон радио-мэргэжэлтэд һуралсал гарадаг юм. Энэ һургуули дүүргэгшэд Совет Армиин дэргэдэ алба гарахадаа, дайшалхы болон политическэ үндэр һайн бэлэдхэлтэй байһанаараа шалгардаг. Һургуули городой дунда һургуулинуудтай нягта холбоотой юм. Улаан-Үдын 17-дохи һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад эндэ радио-дамжуулгын хэшээлнүүдтэ ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һургуулиин багша В. А. Истомин хэшээл үнгэргэнэ.

Б. ЛОБСАНОВАЙ фото.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА · ТАСС · АПН ·

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

«Правда» газетын асуудалнуудта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын үгэһэн харюунууд дэлхэйн хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Совет хүтэлбэрилэгшын үгэһэн харюуе гадаадын газетэнүүд гүйсэд дүүрэнээр гү, али дэлгэрэнгыгээр толилно, тайлбарилан шэнжэлнэ.

«Нойес Дойчланд» (ГДР) харюунуудайнь дүүрэн текстые «Советскэ Союз дайнай аюулые зайсуулан сарахын, эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө залан сэхээр тэмсэнэ» гэһэн гаршаг доро толилбо. Эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгын аша туһада бүхы гүрэнүүдтэй харилсаа холбоо тоготоохоор СССР-эй бэлэн байһыень К. У. Черненкын үгэһэн харюунууд элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ тэмдэглэнэ.

Вашингтон эб найрамдал хангаха тухай үгэ хүүр гаргабашье, «эдэ үгэнүүдээ бодото хэрэгүүдээр батадхахаар бэлэн байһанаа элирхэйлэн харуулһан нэгэшье алхам хэнэгүй» гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ гээд Лондоной «Дейли телеграф» онсолон заана. Химическэ буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр хорихо, замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые тараахагүй, ядерна буу зэбсэг туршалгануудые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хорихо тухай үгэсэ хүсэнэгүй гэһэн баруунай оронуудай багсаамжалгануудые К. У. Черненко ори таһа буруушаагаа гэжэ «Вашингтон пост» бэшэнэ. Европодохи стратегическэ буу зэбсэгүүдэй талаар, мүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй талаар хөөрэлдөөнүүдые таһалдуулһанай түлөө Холбоото Штадууд харюусалгатай байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Совет-индиин замбуулинай хамтын ниидэлгэ, замбуулинай комплекс дээрэ үргэлжэлүүлэгдэжэ байһан шэнжэлгэнүүд, туршалганууд тухай Индиин газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһанууд дээрэ уншагшадтаа мэдээсэнэ. Совет-индиин хани барисаанай жагсаалнуудай Индидэ боложо байһан тухай тоосоонууд толилогдоно. Хоёр оронойн хоорондохи хани харилсаан ехэ удха шанартай байна гэжэ хотын мэр Махиндер Сингх Сатхи Делидэ болоһон митинг дээрэ үндэрөөр сэгнэһэн байна гэжэ «Нэшнл геральд» газетэ бэшэнэ. Эрдэм, техникын туйлалтанууд имагтал амгалан тайбан зорилготойгоор, хүн түрэлтэнэй аша туһада хэрэглэгдэхэ ёһотой. Имагтал замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар совет-индиин харилсаан иимэ зорилготой байна.

Никарагуагай портнуудта миинэ табиһада США сэхэ хабаадалсаһан байгаа гэжэ элирхэйлэн харуулһан баримтануудые гадаадын хэблэл үргэнөөр толилно. США-гай иимэ ябуулганууд Баруун Европын союзнигуудтаяа Вашингтоной харилсаае хёмороо зуришэлдөөтэй болгоно гэжэ Лондоной «Гардиан» газетэ батална.

Ойлголсохо ябадалда һаад тойбо ушаруулна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь США-е гэмнэбэ.

Президентын һунгалтануудай дүнгүүдые хүлеэжэ, мүнөө үедэ США-тай үгэсэ ойлголсохые Советскэ Союз

«УНЗЕРЕ ЦАЙТ» ГАЗЕТЫН ОЙ

БОНН. ФРГ-гэй ажалшадай хэблэлэй дайшалхы орган болохо Германиин Компартиин үдэр бүри гарадаг «Унзере цайт» газетын хэблэгдэжэ эхилһээр 15 жэлэй ой гүйсэбэ. 1969 оной апрелиин 3-да гараһан «Унзере цайт» газетын түрүүшын номерой нэгэдэхи хуудаһанда бүхы ФРГ дотор эб найрамдалай хабарай жагсаалнууд тухай мэдээсэгдээ һэн. Оронойн газар дайда дээрэ ядерна буу зэбсэгүүдые буруушаажа байһанаа тэрээндэ хабаадагшад мэдүүлээ. Гадна ажалшадай социальна ба экономическа эрхэнүүдые хангаха зорилго табиһан байгаа.

Газетын ойн баярай номер түрүүлэн доботолго хэхэ американ ядерна буу зэбсэгүүдые ФРГ-дэ тараан тодхолгые буруушаалгын, хүдэлмэригүйдэлгые усадхалгын, шэнэ түхэлэй нацизмын тохёолдуулжа байгаа уршаг түбэгүүдые гаталан дабалгын уряа доро апрелиин һүүл багта үнгэргэгдэхэ эб найрамдалай хабарай шэнэ жагсаалнууд тухай мэдээсэнэ.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ШУХАЛА АСУУДАЛ

ЖЕНЕВЭ. Ядерна дайе зайсуулан сараха тухай асуудалые буу зэбсэгүүдые хуряалгын конференцидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэжэ захалба. Мүнөө үеын энэ шухала асуудал социалис оронуудай үүсхэлээр, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй ба нейтральна гүрэнүүдэй эдэбхитэй дэмжэлгээр сессиин зүблэхэ зүйлдэ тусхай пункт болгогдожо, түрүүшынхеэ оруулагдаа һэн.

Энэ асуудалда зорюулжа бүлэг социалис оронуудай абаһан хамтын документ конференцидэ хабаадагшадые, политическэ адаглагшадые ехээр һонирхуулһан байгаа. Тусхайлбал, сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдоһон США-гай стратегическэ хараа шэглэл хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэдэ ехэ аюул тохёолдуулна. Тодорхой хэмжээнүүдые абахын тула зорюута байгуулагдаһан хамһабариин органдо бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые дары түргөөр хэжэ эхилхэ гэһэн дурадхалнуудые социалис гүрэнүүд оруулна.

АФГАН АРАДТА ЭЛЬГЭЭГДЭҺЭН БЭШЭГ

КАБУЛ. США түрүүтэй уласхоорондын империализмын Дүтын Зүүн зүгтэ, Персидскэ тохойн оршондо, дэлхэйн бусад районуудта үүдхэжэ байһан зээрхэг түримхэй ябуулгануудыень ДРА-гай Эсэгэ ороноо хамгаалгын национальна фронт эрид буруушааба гэжэ НОФ-ой Центральна Соведэй эндэ болоһон дүрбэдэхи пленумдэ хабаадагшадай афган арадта эльгээһэн бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Уласхоорондын эб найрамдалые сахин хамгаалха, бэхижүүлхэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай залан сэхэ хараа бодолые энэ эмхиин Центральна Соведэй бүхы гэшүүд нэгэн дуугаар һайшаан дэмжэнэ гэжэ хэлэгдэнэ.

Хүтэлбэрилхы органуудай, НОФ-ой провинциальна ба нютагай Соведүүдэй гэшүүд, НОФ-то ородог ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

ГҮРЭНЭЙ УРБАЛТА ХЭХЭ ҺЭДЭЛГЭ

ПАРИЖ. Гүрэнэй эмхи зургаануудые сахин хамгаалха, элдэб ёһололнуудта хабаадаха зорилготой республиканска гвардиин часть Камерунда гүрэнэй урбалта хэхые һэдэбэ гэжэ Яундеһаа мэдээсэгдэнэ. Франс Пресс агентствын дамжуулһанай ёһоор, үнгэрһэн пятницада үгэсэгшэд аэропортые, радиостанциие, оронойн ниислэл хотодохи бусад шухала объектнүүдые эзэмдэжэ абаһан байгаа. Гэбэшье армиин ехэнхи хубинь правительствын тала баримталһан байна. Сүүдхын туршада Яундеда, оршон тойрондо, мүн Дуала хотодо ехэ буунуудые хэрэглэлгэтэйгээр буудалдаанууд болобо Энэ оронтой телефоной ба телеграфай холбоон таһалдуулагдаһан байгаа.

Мүнөө үедэ правительствада үнэн сэхэ сэрэгүүд үймөөшэдые бута сохёо гэжэ Камерунай президент П. Бийя национальна радиогоор үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Орон доторхи байдалые правительство хиннана гэжэ тэрэ хэлээ.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭhЭЭ

КОЛХОЗНИК-УДАРНИГУУДАЙ III СЪЕЗД

Хүдөө ажахые социалис ёhоор хубилган хүгжөөхэ ленинскэ түсэбтэй зохилдуулан, 1933 оной эхиндэ орон доторнай 200 мянгаhаа дээшэ колхоз байгуулагданхай hэн. Буряадта энэ үедэ таряашадай ажахынуудай 61,1 процент хамтын ажахы болгогдонхой байгаа.

Бүхы тарялангай талмайн 76,1 процентнь, адууhа малай 75,1 процентнь колхозно сектороэй мэдэлэй болонхой бэлэй.

Буряадта саашадаа хүдөө ажахын хүгжэлтын хараа шэглэлнүүд гэхэдэ, коллективизацие түгэсхэлгэ, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлгэ, материально-техническэ бааза байгуулга мүн болоо. Поли, тарялангай үрэжэлые, мал ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ, таряашадай hуудал байдалые hайжаруулха гэhэн зорилгонууд табигдаа hэн.

Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула республикын колхозник-ударнигуудай III съезд зарлагдаа бэлэй. Энэ съездэдэ бэлдэлгэ бүхы колхоз, совхозуудта, МТС-үүдтэ ябуулагдажа эхилээ hэн. Хориин аймагай Хасууртайн сельсоведэй колхозууд бэлдэлгын үедэ бэе бэедээ шалгалтануудые эмхидхэhэн юм. Сельсоведэй шиидхэбэреэр хүдөөгэй ба колхозно эдэбхитэдтэй суг шалгалтын тусхай бригада байгуулагдаа hэн. Бүридэлдэнь Иванов, Е. Мартынов, Г. Мартынов, М. Кожевников, В. Иванова ба партячейкын секретарь Мурзин гэгшэд оролсоо бэлэй. «Красный пахарь», «Искра», «Таежник» гэhэн колхозуудта тэрэ бригада ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Үрэhэнэй шанарые, хадагалалгые мориной тоног зэмсэгэй хэр бэлэн болгогдоhые, хүдэлмэриин хүсэнэй, үйлэдбэриин бригаданuудаар машина, зэр зэмсэгүүдэй ямараар хубаарилагдаhые хинан шалгаа. Дүнгүүдэрнь нэгэдэмэл зүблөөн боложо, тарилгын хаhада илангаяа hайнаар бэлдэhэн «Красный пахарь» колхоз түрүү hуурида гараа hэн. Колхозой эрхим түрүү бригадир Е. Мартынов колхозник-ударнигуудай III съездэдэ делегадаар hунгагдаhан юм.

Сэлэнгын аймагай Жаргалантын сомоной соведэйхид хабарай тарилгада бэлдэхэ зуураа съездэдэ иимэ рапорт бэшээ hэн: «Үрэhэнэй шанар hайн, хүдөө ажахын машинанууд дууhан заhабарилагдаад, бригада болон колхознигуудта даалгагдаа. Бригада бүхэн өөрын үйлэдбэриин түсэбтэй».

Бригаданuудай, мүн зарим гэшүүдэйнь хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрүүлэгдэдэг hэн.

1934 оной мартын 23-да съезд нээгдээ бэлэй. Правительствын гэшүүд, партийна хүдэлмэрилэгшэд, колхоз, совхозуудhаа, МТС-үүдhээ делегадууд эндэ байлсаа. БМАССР-эй ба Зүүн-Сибириин хизаарай колхозник-ударнигуудай зорилгонууд тухай, хабарай тарилга тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ съезд дээрэ дэлгэрээ.

Буряадай АССР-эй гүрэнэй түбэй архивта энэ съездын протокол хадагалагданхай юм. 30-дахи онуудта хүдөө ажахын хүгжэлтын зорилгонууд тухай эндэhээ гүйсэд мэдэсэтэй боломоор. ВКП(б)-гэй Зүүн-Сибириин крайкомой секретарь нүхэр Разумов гол асуудалаар элидхэл съезд дээрэ хээ hэн гэжэ мэдэжэ ябанабди. Хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, колхозуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри hайжаруулха, мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрэ гол анхаралаа хандуулhан байгаа.

Делегадууд үгэ хэлэхэдээ, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлөөр хубаалдаhан, колхознигуудай hуудал байдалда, МТС ба колхозуудай харилсаае анхарhан, дутуу дунданuудые элирхэйлэн шүүмжэлhэн байна. Жэшээлхэдэ, делегат Халуханов «Хубисхал» коммунын түйлалтанууд тухай хөөрэхэдөө, манай ажахы Башкириин колхозуудтай социалис мүрысөөнэй хэлсээ батаалханхай гэжэ дуулгаба. Энэ мүрысөөн үшөөл hулахан шэнжэтэй, эршэ дэлисэтэй болгохын тула хүтэлбэрилэгшэд, таряашад бүри ехээр оролдохо ёhотой гэжэ тэрэ уряалба. «Зургаанай зам» гэhэн артелиин бригадир Найданова малай тоо толгой олошоруулха талаар уялгануудые дурдаа hэн. Тиихэдээ хонидые 25, эбэртэ бодо мал 5, моридые 3 процентээр олон болгохобди гэжэ найдуулаа.

Олон колхознигууд, жэшээлхэдэ Куртова («Красная Заря» колхоз), Тютрин (Ранжуровай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель), Козлов («Ленинский путь» коммуна) болон бусадшье үгэ хэлэхэдээ, социалис зөөри гамнан арьбадхаха, эзэн бусаар хандаха ябадалтай эбсэшэгүй тэмсэхэ гэhэн hанамжануудые хэлээ бэлэй.

Съездын хүдэлмэридэ Шэтын областиин делегаци хабаадажа, Буряадай поли болон фермэнүүдэй ажалшадтай социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталаа hэн. Съездын үедэ зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалнууд, эндэ табигдаhан зорилгонууд саашадаа эмхидхэлэй хүдэлмэриие hайжаруулгада ашатуhатайгаар нүлөөлhэн байна. Мал ажалда ашаг үрэтэй арганuудые хэрэглэхээр, хүдөө ажахын хүгжэлтые түргэдхэхөөр хэмжээнүүд абтаа hэн.

Мүнөө үедэ Буряадай хүдөө ажахын үйлэдбэри таниг-дашагүй шарайтай болонхой, техническэ оньhон түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагданхай. Ажалай эмхидхэл, колхознигуудай hуудал байдал hайжаруулха гэhэн бүри гушадахи онуудта табигдаhан зорилго мүнөө болотор гол зорилгонуудай нэгэн зандаа үлэhөөр.

А. АЛЕКСЕЕВА,
республикын гүрэнэй түбэй архивай научна хүдэлмэрилэгшэ.

ХОЛЫН ХОТОДО

Улаан-Үдын хүүгэдэй спортивна 1-дэхи hургуулиин хүнгэн атледүүдэй суглуулагдамал команда хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ Фрунзе хото ошоод бусаба. Тэдэнэй хүнгэн атлетикээр Дунда Ази, Казахстан, Урал болон Сибириин республиканuудай хото городуудай спортивна hургуулинуудай болон спортивна шэглэлтэй интернат-hургуулинуудай уулзалгада хабаадаа. Илалта түйлахын түлөө 22 командын 400 гаран эдир спортсмен хаба шадалаа харуулhан байна.

Мүрысөөн резинобитумнэ хушалтатай стадион дээрэ болоо. Байгша ондо манай эдир хүнгэн атледүүд спортзал соо бэшэ, стадион дээрэ түрүүшынхеэ мүрысөөшье hаа, яhала hайн үрэ дүнгүүдые харуулаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Тиин ахашаг наhанай бүлэгтэ 100 болон 200 метртэ урилдаагаар Татьяна Панькова (12,3 сек., 26,3 сек.) түрүүлээ. Дунда наhанай бүлэгтэ энэл зайда 18-дахи hургуулиин hурагша Света Акулова (12,5 сек. 27,6 сек.) хоёрдохи hуури эзэлээ. Ахашаг наhанай дунда үндэрые харайлгаар 31-дэхи hургуулиин hурагша Евгений Сафонов 195 сантиметрые дабажа илаа. Иимэл дүн харуулhан Юрий Шүрыгин хоёрдохи hуурида гараа. Дунда наhанай басагадай бүлэгтэ 160 сантиметр үндэрые харайhан Лариса Власова хоёрдохи, ахашаг бүлэгтэнь Елена Яковлева 165 сантиметр үндэрые hүрэхэдөө, гурбадахи hууринуудта гараа.

Хүнгэн атледүүдэй суглуулагдамал командые тренернүүд С. П. Разницын, Н. П. Чанцев, А. Л. Чебунин гэгшэд hурган бэлэдхэhэн байна.

А. ЛАЗАРЕВ.

ЭРМЭЛЗЭЛ, ЗОРИГ

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй дэргэдэхи Олимпиадада бэлэдхэлэй түбтэ хүмүүжүүлэгдэдэг хүнгэн атледууд hүүлэй ехэ амжалта, илалта түйлаhаараа олоной дунда мэдээжэ болонхой. Эдэнэрэй нэгэн—СССР-эй уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова болоно. Арбаад жэлэй урда тээ хүнгэн атлетикын нюусатай танилсаhан нютагаймнай басаганай мүрысөөн бүхэндэ амжалта түйлажа, тоонто Буряад орсноо дэлхэйн олон орнуудай спортсменүүдэй дунда суурхуулжа ябадагынь урма баяр түрүүлдэг гээшэ.

...Нарихан аад, шүрбэhэлиг бэетэй энэ басага харахадаа, хүнгэн атлетикын олон зүйл эрхилдэг юм гэжэ hанахааршье бэшэ байдаг. Тэрэ «спортын хатанай» табан зүйлөөр мүрысэхэдөө, Эхэ оронойнгоо, мүн хилын саанахи оронуудай спортсменкэнүүдые ахижа гараха шадабари ехэтэй, үсэд нэтэрүү, эрмэлзэл зоригтой басаган юм.

Дунда зэргын бэетэй Надя басаган Улаан-Үдэ хотын Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэедэ түрэhэн, тэндэ арбадахи класс дүүргэhэн байгаа. Надя hургуулида hурахадаа, 100—200 метрэй зайда бээ туршаад үзэдэг, тиихэдээшье үетэнэйнгөө дундаhаа үлэмжэ hайн саг харуулдаггүй hэн. Харин мүнөө... 1975 ондо арбадахи класс дүүргэhэнэй удаа Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумдэ ороhон жэлдээ хүнгэн атлетикын нюусатай танилсажа эхилээ бэлэй.

— Манай республикын Олимпиадада бэлэдхэлэй түбтэ 1976 оной намар абтахадаа, хүнгэн атлетикээр мэдэхэ юумэмни угы тээноой байгаа. 1976 оной хабар спортын хоёрдохи разрядтай болоходоо, табан зүйлөөр бээ туршажа үзэхые тренер намда дурадхаа hэн. Тиихэдэ Б. В. Мироманов минии тренер болгогдожо томилогдоhон юм, — гэжэ Надежда хөөрэдэг.

Хүнгэн атлетикын табан зүйлөөр мүрысөөн Москвагай олимпиин наадаанай программада шэнээр оруулагдаа hэн. Спортсменүүд бэрхэшээлнүүдые дабалтатай 100 метрэй зайда урилдаха, ядро түлхихэ, үндэрые, утые харайха, 200 метрэй зайда урилдаха ёhотой. Тиихэдээ спортсмен бүхэн эрхим hайн үрэ дүн харуулха зорилготой ха юм. Иимэ хүшэр хүндэ зорилго урдаа табиhан спортсменкэ тренер хоёр сүлөө сагай гарахатай зэргэ стадиондо ошожо, hорилго хэдэг байгаа. hорилго хэхэдээ, бүхэли үдэрэй туршада гаяма халуун наран доро гүйхэ, харайха, ядро түлхихэ. Эдэ хоёрой зарим тэды амжалта түйлажа байха үедэ «спортын хатанай» программа дахинаа хубилгагдажа, табан бэшэ, харин долоон зүйлөөр мүрысэхэ болобо. Москвагай Олимпиин наадануудай hүүлээр энэ хубилалта болоhон байгаа...

— Хүнгэн атлетикын долоон зүйлөөр Надежда Виноградова 1982 оной июнь hарада ехэ амжалта түйлаа бэлэй. Тиихэдэ Кубада болоhон уласхоорондын мүрысөөндэ 200 метрэй зайда түрүүлhэн, утые харайхадаа гурбадахи hуури эзэлhэн юм. Мүн СССР-эй, США-гай спортсменүүдэй нүхэр ёhоной мүрысөөндэ гурбадахи hуури эзэлhэн байгаа,—гэжэ тэрэнэй тренер Борис Васильевич Мироманов хөөрэнэ.

Нютагаймнай басаган СССР-эй уласхоорондын классай спортын мастерай норматив 1980 ондо Фрунзе хотодо дүүргэhэн юм. Бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадаhан Виноградова тиихэдэ долоон зүйлөөр дүн хамта 6114 очко абаа hэм шуу. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Надежда Виноградова мүнөө хүрэтэрөө СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн юм. Тиин hүүлэй хэдэн жэлэй туршада тэрэ Болгари, Румыни, Шведи, Англи, ФРГ, ГДР, США, Куба болон бусад оронуудай стадионууд дээрэ гарахадаа, сугларагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэhэн намтартай.

...Ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, тэрэ бронзо, мүнгэн, алтан медальнуудта хүртэhэн байна. Энэнь 1981 ондо Европын Кубогта хүртэхын түлөө Швецидэ үнгэргэгдэhэн хахад финалай мүрысөөн болоно. Надежда Виноградова эндэ хээээ хэээнэйхиhээ hайн бэлэдхэлтэй байгаа. Мүрысөөнэй дүн гаргахада, манай Надя аяар 6055 очкотой боложо, эндэ илаа hэн. Тиигэжэ тренер спортсменкэ хоёрой эрмэлзэл одоошье бэелүүлэгдээ бэлэй. Удаадахи жэлдэнь Европын Кубогта хүртэхын түлөө Англида болоhон түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ бронзо медальда хүртэhэн байгаа.

— Үнгэрэгшэ зун Европын Кубогта хүртэхын түлөө Софида үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ мүнгэн медальда хүртэхэдөө, манай ороной түлөөлэгшэ — Рыбинскын Екатерина Смирновада яаха аргагүй ахигдаха байhанаа ойлгоо бэлэйб. Сэхыень хэлэхэдэ, үргэн уужам Эхэ оронноймнай нютаг бүхэндэ эрхим бэлэдхэлтэй, хурдан солбон хүбүүд, басагад олон юм. Тиимэл хадаа СССР-эй суглуулагдамал команда уласхоорондын болон нүхэр ёhоной алишье мүрысөөнүүдтэ илажа гарана. Энээндэнь бидэ ехэ баяраар халидаг гээшэбди,—гэжэ Надежда Виноградова омогорходог.

Манай Надежда байгша оние ехэ амжалтаар эхилээ. Жэшээнь, хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө Запорожи хотодо үнгэргэгдэhэн үбэлэй мүрысөөндэ Надежда Виноградова зургаан зүйлөөр мүрысэхэдөө, 5539 очко абажа, бүхэсоюзна шэнэ рекорд тогтоогсод, оронойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Харин энэ амжалтынгаа удаа гэхэ гү, али байгша оной мартын эхеэр Болгариин Арадай Республикада болоhон уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахадаа, нютагаймнай басаган дахинаа илажа, Эхэ оронойнгоо Гимн hүр жабхалантайгаар зэдэлүүлhэниинь hайшаалтай. Эндэ Надежда Виноградова спортын табан зүйлөөр 4588 очко абажа, найман ороной спортсменкэнүүдые ахижа гараа бшуу.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргэhэн байнаб. Мүнөө республикын физкультура болон спортын комитедтэ хүнгэн атлетикын инструктораар хүдэлнэб. Тиихэдээ залуу үетэниие—хурдан солбон хүбүүд, басагадые hурган хүмүүжүүлхэ зорилго урдаа табинаб. Саашадаа бүхы мүрысөөнүүдтэ хабаадаха эрмэлзэлтэйб,—гэжэ Надежда Виноградова хөөрэнэ.

Надежда Виноградова байгша ондо Лос-Анджелеста үнгэргэгдэхэ Олимпиин наадануудта хабаадаха зорилготой. Хэнэйшье мэдэhээр, СССР-эй суглуулагдамал командада орохо дуратайшуул олон. Зүгөөр эндэ хэн эрхим амжалта түйланаб, тэрэнь лэ Олимпиин наадануудта ошохо эрхэдэ хүртэдэг гээшэ. Тиимэhээ манай хурдан басаган түйлаhан амжалтануудаа улам арьбадхажа, мэргэжэл шадабарияа мүлижэ, Олимпиин наада угтаха байhаниинь дамжаггүй.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай корр.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАН

АРХИИН ХОРОН АЮУЛТАЙ

hүүлэй жэлнүүдтэ республикын промышленна предприятинуудай дэргэдэ наркологическа стационарнууд хүдэлдэг болонхой. Энэмнай хадаа архидалгатай тэмсэлэй эгээл ашаг үрэтэй арганuудай нэгэн мүн. Юуб гэхэдэ, саг үргэлжын эмнэлгэ, аргалуулга хүүлэхэhээ гадна үбшэнтэн ниитэдэ ашатай туhатай хүдэлмэридэ хабаадажа, сэдьхэлэй дэмжэлгэ абадаг шуу.

Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой дэргэдэ табан жэлэй саана эгээл иимэ стационар байгуулагдаhан юм. Энэмнай хадаа республиканска наркологическа диспансерай түлөөлэгшэдэй, предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй хамтын үүсхэл оролдолгын аша мүн.

Архида ороhон хүнүүдые аргалхын тула коллективэй урда ехэ зорилгонууд табигдадаг. Нэн түрүүн эндэ тогтоогдоhон тусхай гуримые жэншэдгүй сахиха эрилтэ үбшэнтэндэ табигдана. Хоёрдохёор, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд үбшэнтэндэ эрилтэтэйгээршье hаа, хүндэтэйгөөр хандаха зэргэтэй юм. Архида ороhон хүн бэеынгээ байдал, хүндөөр үбшэлhэн тухайгаа бодотоор ойлгодог, гэр бүлэ тухайгаа бодомжолжо захалдаг гээшэ. Тиигэжэ тэрэ «хүн түхэлөө» олохын тула хүнгэн бэшэ тэмсэлээ эхилнэ гэбэл алдуугүй. Коллективтэмнай 10 медсестра хүдэлдэг. Врач-наркологой заабариин ёhоор аргаламжа хэхынгээ хажуугаар эдэнэр санитарно-гэгээрэлэй хүдэлмэри эдэбхитэй ябуулдаг. Ахалагша медсестра Н. Т. Гладун, медсестранууд С. Д. Сосорова, Н. М. Рыжкова, Г. В. Дедюкова, В. Ф. Лазарчук болон бусад нэгэ жэгдэ hайнаар, харюусалгаяа дууhан мэдэрэн, оролдосотой наринаар хүдэлмэридөө хандадаг заншалтай.

«Архи оройдоо уунгүй байха шадал өөртөө олохо зэргэтэйт. Хүнэй зэргэдэ адли тэгшээр ажаhууха ёhотойт. Гэр бүлэеэ тэхэрюулхэт, үхибүүдтээ хэрэгтэй байхат» гэhэн үгэнүүдые юрэ хэлээд орхидог бэшэ, харин баримтануудта үндэhэлэн, үнэншэмөөр хөөрэхые оролдонобди. hэшхэл, үүргэ, уялга, харюусалга тухай мартажархиhан хүнүүд архиhаа эмшэлүүлхэдээ, дахинаа ажабайдалдаа тэхэрин бусана бшуу. Ама халамгай, үгышье hаа, шал hогтуу ябадаг архиншан hайн hайханайнгаа мэдэрэл алдажархидаг. Тиимэhээл стационарта амаралтын таhалга бии. Телевизорээр уран hайханай фильм хараха гү, али ном уншаха, теннис, бильярд наадаха бүхы эрхэ байдал байгуулагданхай. Хүдэлмэриин hүүлээр бэеэ угаажа сэлмээхэ душ, хубсаhанай байра гэхэ мэтэ хуу ариг сэбэр, гуримтай байлгагдадаг.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй ашаар үбшэнтэнэй гэртэхинтэй, түрэл гаралтай харилсаа холбоон тогтоогдодог юм. Иигэжэ хоёр талын оролдолго гаргагдана гээшэ.

«Хүдэлмэридэ хүдэржэхэ, ажалда атаржаха» гэhэн сэсэн мэргэн үгэ бии. Архида ороhон хүндэ эдэ үгэнүүдые хабаадуулан хэлээ hаа, «хүдэлмэреэр эмшэлэлгэ» гэhэн ойлгосо бии. Сэдьхэлэй ханалтатайгаар, hайн дураараа ажаллаха шадалтай болоходоо, хүн обществодо, улад зондо хэрэгтэй байhанаа мэдэрдэг болоно бшуу.

Эмшэлгэ эхилхэтэйгээ сасуу ажалай талаар инструктортай зүбшэжэ, анхан ямар мэргэжэлтэй байhыень тодорхойлоод, заводой цехтэ хүдэлхыень эльгээдэгбди. Иигэжэ архиhаа аргалуулжа байhан хүн цехэй хүдэлмэришэдэй коллективтэ оролсожо, ажалайнгаа намтарые шэнээр эхилдэг гээшэ. Хэрбээ тусхай мэргэжэлгүй hаань, hара шахуу сагай туршада тэрэниие hургажа, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл олгодог.

Нүгөө талаhаань абаад харахада, предприятидашье нилээд туhа нэмэри болоно бшуу. Юуб гэхэдэ, эндэ аргалуулдаг хүнүүднай жэлэй туршада дунда зэргээр 400 мянган түхэригэй продукци гаргадаг юм. Цехүүдэй начальнигууд Г. Д. Воробьев, Г. Г. Кожевников, В. И. Малыгин, А. А. Радковский гэгшэд стационарhаа ажаллагшадай хүдэлмэриень тааруу зохидоор эмхидхэдэг гээшэ.

Эндэ эмшэлүүлдэг хүн бүхэндэ онсо хандалга хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, архида дашуурhан хүн зүрхэ hудаhанай, нервнэ системын, гэдэhэ доторой үбшэнтэй байжа магад бшуу. Тиимэhээ гол эмнэлгэhээ гадуур үшөө нэмэлтэ арга абана.

Эдэ бүгэдые хараадаа абан, ашаг үрэтэй эмшэлгэ хэхын тула медсестранууд республиканска наркологическа диспансерэй дэргэдэ жэл бүри мэргэжэлээ дээшэлүүлхээр hуралсал гарадаг.

«Танай стационарта эмшэлүүлhэнэй удаа архи уухагүй ушарнууд олон гү?» гэhэн асуудал саг үргэлжэ дууладагби. «Олон ааб даа. Улаан-Үдэдэ 4, Загарайн райондо 2 иимэ стационар нээгдэнхэй. Гадна республиканска диспансерэй дэргэдэ амбулаторно аргаар аргалуулагшад олон. Олон хүнүүд архиин хорондо обтохоо болижо, амгалан байдалаа эхилнэ бшуу», —гэжэ харюусадагбди.

А. БАРАНОВ,
Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой дэргэдэхи наркологическа отделениин даагша.

СПОРТ · спорт · СПОРТ

КОМАНДААРАА ИЛАБАШЬЕ...

Техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудай hурагшадай бүхэроссиин XI спартакиадын тоосоогоор эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныи мүрысөөн Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэбэ. 10 командын зуугаад эдир хүбүүд хабаадаhан байна.

Кемеровскэ областиин, Красноярай хизаарай суглуулагдамал командануд hайн hорилго бэлэдхэлтэй байгаа гээд тэмдэглэлтэй. Тусхайлбал, эдиршүүлэй дундаhаа СССР-эй ба РСФСР-эй суглуулагдамал командануудай гэшүүд Кемеровскэ областьhоо ерэжэ, манай республикын барилдаанай хибэс дээрэ гарахадаа, гоё hайхан арга дүрэтэй байhаараа сугларагшадые хужарлуулба.

СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаhан Анатолий Сивков тус областиие түлөөлхэдөө, бүхы арга хабаяа гаргажа шадабагүй. Тиигэжэ тэрэ 56 килограммай шэгнүүртэ 3-дахи hууриda түригдэшэhэн байха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, Б. Далаев (Шэтэ), А. Пестерев (Улаан-Үдэ) гэгшэд эндэ шалгараа бшуу.

Кемеровскэ областиин командын түлөөлэгшэд — СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн Е. Голов, «Трудовые резервы» бүлгэмэй России соведэй мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаhан С. Баранский, эдиршүүлэй дундаhаа СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй мүрысөөндэ илагша А. Распопин гоё hайхан арга дүрэтэй, бар хүсэтэй байhанаа харуулжа, сугларагшадай зүгhөө альга ташалгаар угтагдаhан байна. Тэдэнэр зоныи чемпионууд болохо ёhоороо болоо.

— Энэ мүрысөөндэ бүхы арга хабаяа харуулжа шадабагүйбди. hорилго бэлэдхэлдэмнай дутуу дутуу дунданууд үшөөл ушарна. Тиигэжэ бидэ гурбадахи hуурида гарабабди. Эдэ дутагдалнуудаа усадхан зайсуулжа, России соведэй мүрысөөндэ бүри ехэ амжалта түйлаха зорилго урдаа табинабди, — гэжэ «Трудовые резервы» бүлгэмэй Кемеровскэ областной соведэй ахалагша тренер С. К. Бордюговский хүбүүдэйнгээ түйлаhан үрэ дүнгүүдые шүүмжэлхы ёhоор согсолбо.

Манай республикын түлөөлэгшэд командаараа түрүү hуури эзэлээ. Энэ илалтада нэгэдэхи разрядтайшуул Д. Цыретаров, Т. Жаргалов, А. Жуков, С. Федосеев гэгшэд зоныи чемпионууд боложо, энэ илалтада ехэ хубитаяа оруулhан байна.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ А. Егоров (Яхадай АССР), О. Куртияков, Ю. Марчук, В. Недбайло (гурбуулаа Красноярскhаа) гэгшэд шалгараба.

Тиихэдэ энэ мүрысөөн «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй командын hорилго бэлэдхэлдэ ушаржа байhан дутуу дунданuудые элирүүлээ. Ушарынь юуб гэхэдэ, бүлгэмэйнгөө России ба Түбэй соведүүдэй мүрысөөнүүдтэ илажа гараhан аха дүүнэр Константин болон Андрей Пестеревүүд, Степан Хамаев, бусад эндэ урагшагүйдэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ХАБАРАЙ АМАРАЛТЫН ҮДЭРНҮҮДТЭ...

hурагшадай хабарай амаралтын үдэрнүүдтэ Петропавловка тосхоной «Колос» гэжэ кинотеатрта хүүгэдэй киногой долоон хоног үнгэргэгдэбэ. Эдир харагшад өөhэдынгөө дуратай уран hайханай фильмүүдые, мультфильмнүүдые хаража баясаа.

Районой түбэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд хүүгэдэй номой долоон хоног эмхидхэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ хүүгэдтэ ном бэшэдэг уран зохёолшодой шэнэ номууд тухай хөөрэлдөөнүүдые, выставкэнүүдые үнгэргөө. Хабарай амаралтын үедэ hонин шэнэ номуудтай эдир уншагшад танилсаhан байха.

Тиихэдэ нютагаймнай hургуулинуудай ахамад классуудай hурагшад амаралтын үдэрнүүдые hамбаашалан түрэл оронойнгоо хото городуудаар аяншалгада ябаhан байна. Петропавловкын дунда hургуулиин 60 hурагшад оронойнгоо ниислэл Москва хото, гэгээтынхид — Дунда Азиин хото городуудаар аяншалаа.

М. ГАЛСАНОВ.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАН ~ ШУШЕНСКДА

«Сагаан тэргэн» гэhэн клубай ВЛКСМ-эй ЦК-гай шанда хүртэхын түлөө эхилhэн зоныи мүрысөөн дүүрэбэ. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрhөө эрхим бэрхээр наадажа ябаhан Красноярска хизаарай команда табадахи уулзалгада Кемеровскэ областиин шатаршадта 4:1 гэhэн тоотойгоор шүүгдэбэ. Новосибирскэ областиин команда Амарай областиин шатаршадые 3:2 тоотойгоор шүүhэн hаа, энэ үдэр Омскэ областиин командада 2:3 тоотойгоор шүүгдэбэ.

Манай республикын нэрэ солые хамгаалhан Улаан-Үдэ хотын 14-дэхи hургуулиин hурагшад дүрбэдэхи уулзалгада Эрхүүгэй областиин командые 4:1 тоотойгоор шүүжэ, дүн хамта 10,5 очкотой болоhон байна. Манай эдир шатаршад Сахалинай, Магаданай областьнуудай командануудые 3,5:1,5, 4:1 гэhэн тоотойгоор илажа гараа.

hүүлшын уулзалгын урда тээ Красноярска хизаарай, Новосибирскэ, Кемеровскэ областьнуудай командануд тус тустаа адли очкотой боложо, түрүү hуури буляалдажа эхилээ. Тиин Новосибирскын шатаршад Омскын командые 5:0, кемеровэйхид Хабаровскын шатаршадые 3:2, Красноярскын команда Алтайн хизаарайхидые 4:1 тоотойгоор шүүhэн байба. Мүрысөөнэй дүн гаргахада, Новосибирскэ, Кемеровскэ областьнуудай эдир шатаршад түрүүшын хоёр hуури эзэлжэ, Шушенск хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Эрхимлэгшэдhээ 1—2 очкогоор гээгдэhэн Красноярска хизаарай команда гурбадахи, манай шатаршад зургаадахи hуури эзэлhэн байба.

Л. ГАРМАЕВА.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.30 — Дуу, хатарай «Русь» ансамблиин концерт. 10.50 — «Ускорение» — 4 серитэй уран hайханай фильм. (2-дохи сери). 11.55— «Аяншалагшадай клуб». 12.55 — Шэнэ hонин. (13.00 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.30— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.45 — «Ород хэлэн». 16.15 — «Хүн — газарай эзэн». 17.15 — Уласхоорондын шэнжэлэл.

Улаан-Үдэ. 17.45 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 17.55 — «Саян» —хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.35 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — Концерт. 19.15 — «Элүүр энхэ байха гээ hаа». 19.25 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. «Швециин кубок». Швециин ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. Швецихээ дамжуулагдаха. 20.50 — «Ускорение» — 4 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00— «Время». 22.40—Останкинадахи концертын студида багшанарта зорюулагдаhан концерт. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Географи. 7-дохи класс. 10.05 — 13.30 — Немец хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай hурагшадта. Түүхэ. 12.05 — «Гэр бүлэ ба hургуули» 13.10 — «Байгаали шэнжэлэлгэ». 4-дэхи класс. 14.00 — Түүхэ. 9-дэхи класс. 14.30 — Н. Думбадзе. «Зохёолнуудайнь хуудаhануудаар». 15.30 — «Космический век». Страницы летописи» — 5-дахи фильм. 16.30 — Шэнэ hонин.

Москва. 17.45 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнhээ дээшэ наhанай». 18.30 —«Эрдэм ухаан ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 19.00 — Сонсохолнууд. 19.20 — «Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнууд». 19.30 — Шэтын студиин программа. 20.45 — Киноочерк.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Нефтчи» — 2-дохи шата. 22.00 — «Время». 22.40 — «Они встретились в пути» — уран hайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76; отделы; партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-64-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Гос... ственного комитета Бурятской АССР... делам издательств, полиграфии и к... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина... Н-04460. Заказ № 84. Индекс 04...